

DE PROOSDIJKOERIER

december 1998, jaargang 13/14 nummer 4

De Proosdijkoerier is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlandin' opgericht in 1984.

In dit nummer onder andere:

De strijd om een ambachtsschool
Dominee L.W.E. Rauwenhoff
Een echtscheiding te Wilnis
De schout van Waverveen,
die met de kas verdween

Bij de voorplaat

Door de ontwikkeling van het wegtransport en de aanleg van ontsluitingswegen is het vervoer per rail uit De Ronde Venen verdwenen. De stations en een aantal andere gebouwen zijn gelukkigerwijze nog steeds aanwezig hoewel zij voor andere doeleinden worden gebruikt. Het is de bedoeling de nog bestaande spoorweggebouwen op de monumentenlijst te plaatsen. Zo ook het station in Vinkeveen. In vergelijking met de voorplaat, hierboven een afbeelding van het station uit omstreeks 1917.

Wilt u ook een bijdrage leveren aan de volgende aflevering van 'De Proosdijkoerier', dan kunt u die sturen naar het redactie-adres vermeld op pagina 143. Graag getypt of op diskette (1.44 Mb) in DOS-WP/MS-Word. U kunt dit ook per E-mail sturen. De sluitingsdatum voor de volgende aflevering is:
dinsdag 9 februari 1999.
 De redactie.

115	Van de voorzitter
116	De strijd om een ambachtsschool
122	L.W.E Rauwenhoff, predikant te Mijdrecht
129	Een probleem in Vinkeveen (3)
132	Een echtscheiding te Wilnis
135	Oorlogsevacués in De Ronde Venen (1)
138	Oorlogsevacués in De Ronde Venen (2)
140	De schout van Waverveen die met de kas verdween
142	Rectificatie en uitleg
143	Bestuur

VAN DE VOORZITTER Thema-editie

De thema-editie van ons blad gewijd aan het 100-jarig jubileum van de Rabobank De Ronde Venen is met veel enthousiasme ontvangen. Onze vereniging was uitgenodigd zich tijdens de algemene ledenvergadering van de Rabobank te presenteren aan de leden van de bank. Dit is gebeurd door middel van het inrichten van een tentoonstelling, waarbij alle aspecten van de vereniging naar voren werden gebracht. In aansluiting op de ledenvergadering op 19 oktober jl. werd door ondergetekende een lezing verzorgd met als onderwerp de historie van het gebied waarin wij wonen en de daaraan verbonden waterstaatkundige zaken. Daarna werd het eerste exemplaar van de thema-editie uitgereikt aan de voorzitter van de bank, de heer A.L.A. Kok.

Door het bestuur van de bank werden de auteurs van deze speciale editie in het zonnetje gezet door de uitreiking van een bloemetje. Maar tot grote verrassing van iedereen werd daarbij een cheque aangeboden van maar liefst f10.000,- ter vrije beschikking. We werden er stil van. Ook in ons blad willen wij nogmaals onze hartelijk dank uitspreken voor deze geweldige geste.

Het bestuur heeft inmiddels besloten het ontvangen bedrag te storten in het boekenfonds van de 'Stichting Proosdijer Publicaties' zodat ten behoeve van de uitgave van boeken een reserve aanwezig is waaruit kan worden geput.

Schenking

Enige weken geleden werden van mevrouw Keesmaat te Mijdrecht een elftal jaargangen van het tijdschrift 'De Prins' ontvangen. De jaargangen hebben betrekking op de jaren 1904 tot en met 1916. Vooral de foto's en de overige illustraties zijn zeer interessant. Er komen o.a. foto's voor van de ramp met het stoomschip 'Titanic' in de noordelijke Atlantische Oceaan in 1912. Hartelijk dank voor deze schenking. De edities zullen worden opgenomen in de bibliotheek van de vereniging.

Nieuwjaarsbijeenkomsten

De traditionele nieuwjaarsbijeenkomst van onze vereniging zal worden gehouden op *donderdag 7 januari 1999 te 19.30 uur in het Prinsenhuis, Prinses Wilhelminalaan 31 te Mijdrecht*. Alle leden worden uitgenodigd deze bijeenkomst bij te wonen en elkaar een goed nieuwjaar toe te wensen.

De nieuwjaarsbijeenkomst van de gemeente De Ronde Venen wordt gehouden op *zaterdag 9 januari 1999 vanaf 19.30 uur in 'Wilnis', Pieter Joostenlaan te Wilnis*. Onze vereniging zal daar zoals gebruikelijk aanwezig zijn met een stand. Het is tevens een mooie gelegenheid vertegenwoordigers van andere verenigingen te ontmoeten.

Goede wensen...

Namens het bestuur wens ik de leden met allen die hen lief en dierbaar zijn goede Kerstdagen en een prettige jaarwisseling toe!

P. C. Grundmann

De strijd om een ambachtsschool

Laatste deel. De strijd wordt beslist

door Joop Frankenhuizen

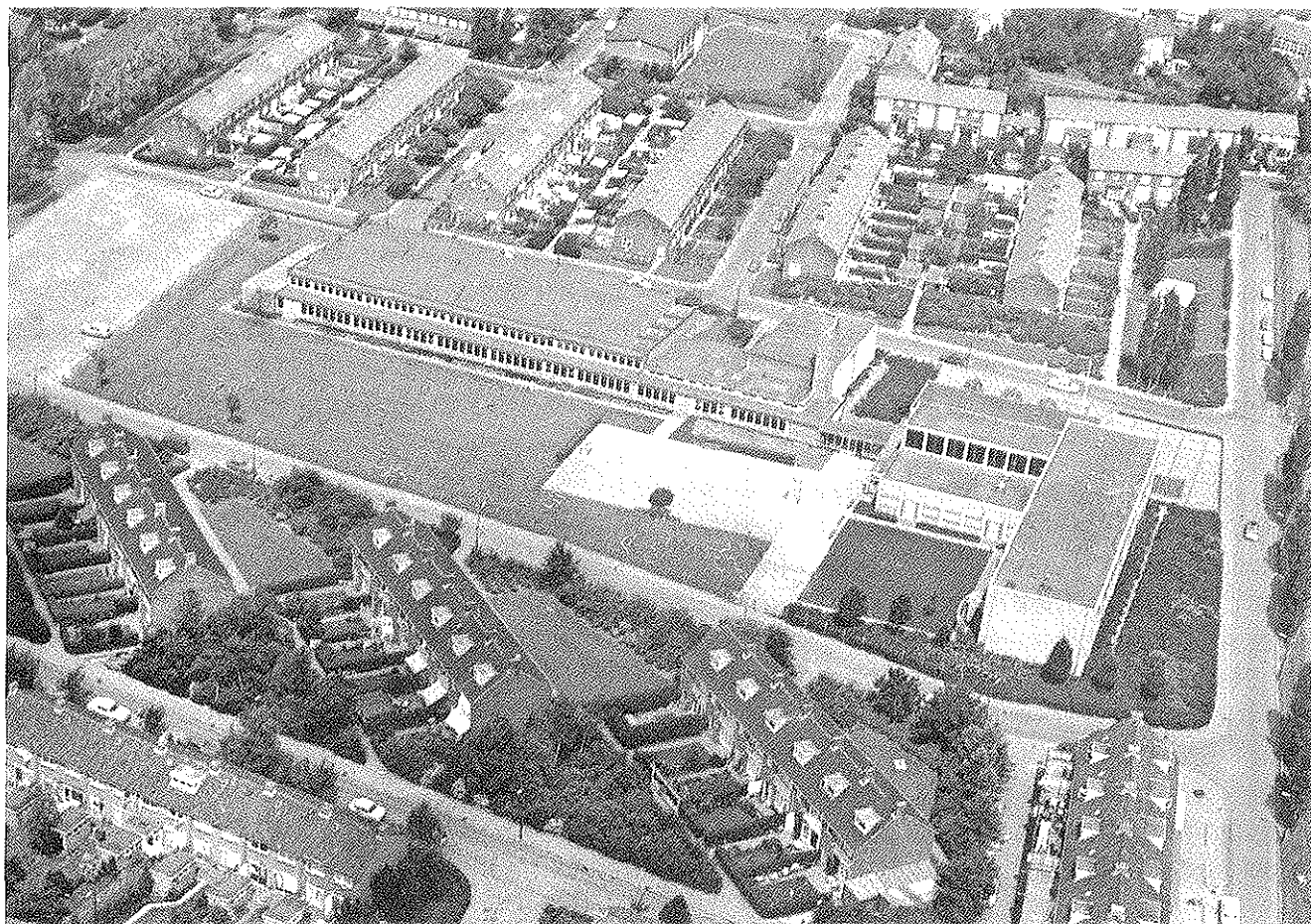
In september 1949 vraagt een pas opgerichte vereniging voor christelijk nijverheidsonderwijs het gemeentebestuur een nodigverklaring uit te spreken voor de oprichting en instandhouding van een school voor christelijk nijverheidsonderwijs in de gemeente Mijdrecht. Als katholiek Mijdrecht daar lucht van krijgt, wordt een maand later een katholieke stichting opgericht die hetzelfde vraagt, maar dan voor een ambachtsschool op katholieke basis. De politieke verhoudingen in de gemeenteraad laten voor beide verzoeken geen meerderheid zien, zodat de vestiging van een ambachtsschool dreigt te stranden en dat wil de gemeente eigenlijk niet. Pogingen van de gemeente om beide partijen een confessionele school te laten oprichten mislukken omdat ze blijven vasthouden aan eigen standpunten. Vooral de hogere katholieke geestelijkheid heeft principiële bezwaren. De impasse wordt doorbroken als twee dagen voor de beslissende gemeenteraadsvergadering de stichting 'Neutrale Nijverheidsschool Mijdrecht' wordt opgericht, waarna de raad in een dramatische vergadering besluit de gewenste nodigverklaring aan de neutrale stichting te verlenen. De goedkeuring voor de bouw en de subsidies moeten echter van de provincie Utrecht en het rijk komen. Als de provincie begin 1951 drie subsidieverzoeken binnenkrijgt en ook Breukelen in de markt is voor een ambachtsschool, dreigt Mijdrecht buiten de boot te vallen.

Drie ambachtsscholen

Nu het besluit is gevallen en de neutrale stichting de nodigverklaring heeft bemachtigd, maakt de gemeente zich op om provincie en rijk te overtuigen dat Mijdrecht de beste plaats is om een streek-ambachtsschool te vestigen. Zij vraagt en krijgt daarbij steun van het Economisch Technologisch Instituut in Utrecht (ETI) dat in een rapport inderdaad Mijdrecht als meest geschikte plaats aanwijst.

In juli 1950 stelt de gemeente een nota op waarin zij de behoefte voor nijverheidsonderwijs in Mijdrecht vaststelt. Deze nota wordt gestuurd naar alle bij de vestiging betrokken instellingen, naar het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (OKW), naar de Onderwijsraad, naar de Inspectie Nijverheidsonderwijs en zelfs naar H. M. de Koningin. Ofschoon de gemeenteraad heeft ingestemd met

de nodigverklaring voor een neutrale ambachtsschool, geven de twee andere partijen het nog niet op. Dat blijkt in april 1951, als de provincie meldt dat er 3 aanvragen voor subsidie zijn binnengekomen. Alle aanvragers vragen geld voor het bouwen en instandhouden van een ambachtsschool. Inwilligen zou betekenen dat er in Mijdrecht 3 ambachtsscholen zouden komen: een protestant-christelijke, een rooms-katholieke en een neutrale. Gedeputeerde Staten (GS) vragen B&W daarop eerst maar eens uit te zoeken wat de mate van urgentie is om in Mijdrecht één ambachtsschool te stichten. De gemeente benadert de 3 partijen en verzoekt nogmaals de noodzaak te motiveren en meer informatie te geven over het aantal te verwachten leerlingen, de kerkelijke gezindheid en het lespakket. De antwoorden en de motiveringen volgen een maand later.

Luchtopname uit 1962 van de Maarten van de Waartschool

Het tijl keert, tijd voor actie

Bijna een jaar lang blijft het stil tot medio 1952 het getijl in het nadeel van Mijdrecht blijkt te zijn gekeerd. In juli nog hebben B&W bij het ministerie gepleit om de ambachtsschool in Mijdrecht en niet in Breukelen te vestigen, maar al spoedig komt het bericht dat de minister van OKW Breukelen heeft opgenomen in de rijksbegroting voor 1953. Dat betekent dat Mijdrecht geen subsidie krijgt voor het stichten van een ambachtsschool. Ook GS blijken te zijn omgedraaid en steunen Mijdrecht niet langer. De consternatie op het gemeentehuis is groot. Dit is onverdiend, zeker omdat GS en ETI zich eerder voor Mijdrecht hebben uitgesproken. De Mijdrechtse gemeenteraad besluit tot een groot offensief. Burgemeester Van der Haar schrijft een 'Waarde oom'-briefje aan een lid van de Tweede Kamer en vraagt hem om hulp.

In oktober volgt een persoonlijke brief van zijn hand aan een aantal Tweede-Kamerleden en 2 collega burgemeesters. In november stuurt de gemeente brieven naar de leden van Eerste en Tweede Kamer, naar de Tweede-Kamercom-

missie voor Onderwijs en naar de minister van OKW met het verzoek om in de rijksbegroting voor 1953 alsnog rekening te houden met een ambachtsschool te Mijdrecht.

De moeilijke situatie in Mijdrecht

Begin november ontvangt de burgemeester een handgeschreven advies van het Eerste-Kamerlid J. Schipper waarin deze op papier van de Eerste Kamer de argumenten van het ministerie onder de loep neemt. Een delegatie van het bestuur van de Bond voor Christelijk Nijverheidsonderwijs had op het departement een onderhoud met een topambtenaar waar ook Mijdrecht ter sprake kwam. De beslissing om voor Breukelen te kiezen kwam door "de moeilijke situatie in Mijdrecht, waar de Raad geen beslissing kan nemen inzake de vestiging van een confessionele school en de omstandigheid dat Breukelen in de naaste omgeving meer industrieel georiënteerd is dan Mijdrecht en omstreken." Een school in Breukelen kan de scholen in Utrecht meer ontlasten dan een school in Mijdrecht. Het besluit komt ook de Kroon goed uit, want nu hoeft men ook geen besluit te ne-

men inzake het beroepsschrift van de vereniging voor Christelijk Nijverheidsonderwijs. "De weg van de minste weerstand", concludeert de briefschrijver. Het Eerste-Kamerlid vervolgt: "Het spel inzake Mijdrecht is verloren, maar dat hoeft niet te betekenen de minister te bewegen het besluit te veranderen." Hij raadt Van der Haar aan contact op te nemen met mr. Roosjen, die in de Tweede Kamer het onderwerp behandelt.

Eerst meer gegevens op tafel

In zijn brief aan mr. Roosjen laat de burgemeester Van der Haar weten dat zijn oom onderwijs-specialist is van de AR Tweede-Kamerfractie en dat de nieuwe minister niet terug kan komen op het besluit van zijn voorganger, omdat Breukelen al is opgenomen in de memorie van toelichting. Hij vervolgt zijn brief met: "De bewindsman laat weten dat het hem makkelijk gemaakt kan worden als vanuit de Tweede Kamer aandrang kan worden uitgeoefend als het 'afdelingsverslag' naar de Kamer komt."

Eind 1952 heeft de burgemeester een onderhoud met mr. ir. Goote van het departement, waarin de argumenten van het ministerie naar buiten komen. De minister heeft moeite met de controverse waarin 3 verenigingen en stichtingen elk een eigen ambachtsschool willen en met de dreigende onderbezetting met slechts 60 leerlingen. "Het is gewenst om eerst een prognose naar de ambachtsschoolbevolking in te stellen", adviseert de heer Goote. De gemeente besluit op dit verzoek in te gaan en geeft ETI opdracht dit uit te zoeken.

In februari 1953 vraagt de gemeente steun aan diverse instanties voor het opnemen van Mijdrecht in de rijksbegroting 1954. GS weigeren die steun te verlenen. In maart 1953 schrijft het Eerste-Kamerlid J. Schipper met vooruitziende blik aan B&W: "Als de raad zich uitspreekt voor een Christelijke LTS, dan wordt het voor mij makkelijker om medewerking te verlenen."

Stoeien met cijfertjes

In april 1953 komt ETI met de resultaten van het bevolkingsonderzoek. Het blijkt gebaseerd op de volkstelling van 1947. Daaruit blijkt dat de protestant-christelijken de grootste

bevolkingsgroep vormen als Mijdrecht, Vinkeveen, Waverveen en Wilnis bij elkaar worden opgeteld en als wordt uitgegaan van minimaal 160 leerlingen dan zal de school worden bezocht door 73 protestant-christelijke, 69 rooms-katholieke en 18 neutrale leerlingen. Deze cijfers worden door de gemeente doorgestuurd naar alle betrokken instanties. Inmiddels zijn ook de buurgemeenten en de bedrijven door ETI benaderd met de vraag hoe zij over een ambachtsschool in Mijdrecht denken.

Op 16 mei 1953 komt ETI plotseling met andere cijfers. Dit keer is gekeken naar de regio en naar het aantal potentiële leerlingen per kerkgenootschap dat van daaruit de ambachtsschool in Mijdrecht zou bezoeken. In de regio blijken de katholieken in de meerderheid. Dit komt vooral door de bijdrage van Uithoorn en Vinkeveen die overwegend katholiek zijn.

Inmiddels hebben ook de bedrijven positief gereageerd op de vestiging van een ambachtsschool in Mijdrecht. Zij laten zich niet uit over de grondslag. Metaalwarenfabrik A. de Graaff is kritisch en meent aan het advies te moeten toevoegen: "Mensen, die altijd in hun Zondagse pak lopen en met witte boord om, zijn er al veel te veel".

De gemeente Vinkeveen en Waverveen schrijft in mei 1953 alleen te willen meewerken aan een LTS in Mijdrecht als de vestiging van een LTS op r.k. grondslag in Uithoorn doorgaat. Krantenberichten hadden eerder gemeld dat de voorbereidingen hiertoe in een gevorderd stadium verkeren. Het advies van de buurgemeente eindigt met de suggestie: "Naar onze mening zou het vraagstuk voor technisch onderwijs in deze streek het best kunnen worden opgelost door de stichting van een school op r.k. grondslag te Mijdrecht of Uithoorn en een niet-katholieke school in Breukelen".

Als op 24 juni 1953 alle antwoorden van de omliggende gemeenten binnen zijn, constateert de ETI pessimistisch: "Het geheel geeft ons weinig hoop dat het eens van de realisering van een niet-katholieke ambachtsschool zal komen." Op 27 juni 1953 stuurt Maarten van de Vaart de burgemeester een handgeschreven briefje waarin hij meldt hem een brief te sturen waar-

uit zou moeten blijken dat het een christelijke ambachtsschool wordt. Deze brief zit echter niet bij de onderzochte stukken.

Uithoorn brengt redding

De kentering komt een jaar later als inderdaad blijkt dat Uithoorn bezig is met de vestiging van een r.k. nijverheidsschool. Medio 1954 laat de r.k. Centrale voor Nijverheidsonderwijs weten alleen de pogingen tot oprichting van een r.k. nijverheidsschool in Uithoorn te zullen steunen. Voor de r.k. stichting, onder leiding van pastoor Van de Pavert, betekent dit dat het oprichten van een r.k. ambachtsschool in Mijdrecht nog maar weinig kans tot slagen zal hebben.

De kansen voor een christelijke school nemen toe als in juli 1954 de neutralen de aanvraag voor een nodigverklaring intrekken. "Ons is gebleken dat de voorgenomen stichting hier ter plaatse van een nijverheidsschool vanwege onze stichting niet te effectueren is. De ministeriële medewerking is niet te verkrijgen nu reeds 4 openbare inrichtingen in de naaste omgeving van onze gemeente bestaan of eertijds worden geopend (Hoofddorp, Woerden, Nieuwer-Amstel en Breukelen)", stellen de neutralen in hun brief aan B&W vast.

Op 19 juli 1954 herhaalt de vereniging voor christelijk nijverheidsonderwijs 'Mijdrecht en Omstreken' het verzoek aan de gemeenteraad om een nodigverklaring af te geven voor de oprichting en instandhouding van een protestant-christelijke school voor lager technisch onderwijs. In het daaropvolgende raadsvoorstel stellen B&W dat aangenomen mag worden dat het zeer waarschijnlijk is dat de school in de rijksbegroting van 1955 zal worden opgenomen. Op 17 augustus 1954 gaan de KVP-leden om en gaat de gemeenteraad akkoord met de nodigverklaring.

Op 20 juli 1955 tenslotte volgt het KB voor de bouw van een LTS in Mijdrecht onder de bepaling dat de rijkssubsidie zal ingaan op 1 augustus 1955. Daarmee komt een eind aan een fundamentele strijd die de Mijdrechtse gemoeieren precies 6 jaar intensief heeft beziggehouden.

Nog 7 jaar wachten

Het rijk en de provincie hebben ingestemd, maar er liggen nog genoeg hindernissen op de weg naar de bouw van de school. Het bestuur krijgt eerst de onprettige mededeling dat het zeker nog wel drie jaar zal duren voor de bouw van het praktijkgedeelte gerealiseerd kan worden. Vanwege de vele bouwaanvragen voor scholen heeft het rijk beperkingen moeten opleggen.

Geadviseerd wordt voorlopig naar een noodbehuizing uit te zien. Die wordt gevonden op het terrein van de voormalige aannemer Geest op Hofland. In januari 1956 verzoekt het bestuur medewerking om grond te mogen kopen in de nieuwe wijk Proosdijland. Na veel discussie met gemeente-ambtenaren wordt het uiteindelijk ca. 11.000 m² tegen een prijs van 15 gld. per m².

Op delen van de te verwerven grond blijven erfdienstbaarheden te zijn gevestigd en op een ander deel rusten nog lasten die bij de droogmaking van de polder 'Bosenhoven' zijn vastgesteld en nu overgaan naar de koper. Het gaat dan onder meer om bemalingskosten, onderhoud van tochtsloten en kavelwegen. Het vergraven van veen, "het weder op hoogte brengen van het perceel" en het verbod op het maken van dammen in kavelwegen en bermsloten.

Op 1 september 1956 start de school in de inmiddels verbouwde loods op het terrein van aannemer G.G.J. Geest en op 4 oktober volgt dan de officiële opening door Mw. van der Haar. De secretaris meldt de gasten, die in het Nutsgebouw voorafgaand aan de opening een verfrissing krijgen aangeboden, dat het bestuur besloten heeft de school de naam van de bestuursvoorzitter te geven. De 'Maarten van der Vaartschool voor technisch onderwijs'.

Gemeente medegarant

Het bestuur kijkt uit naar permanente bouw, want de gemeente heeft semi-permanente bouw afgewezen. In november 1956 vraagt zij de gemeente zich uit te spreken over medegarantstelling. Een week later komt de ge-

meente terug met de vraag wat het bestuur daarmee bedoelt. Maarten van der Vaart's antwoord is kort. "Wij bedoelen dit. Toen het Gemeentebestuur de nodigverklaring uitsprak van het stichten van zulk een school wist zij dat dit inhoud dat zij voor ca 30% garant wordt voor renten en aflossing van de te leenen gelden en daardoor nemen wij aan dat het genoemd bestuur niet onverschillig zal zijn voor wat voor soort gebouw zij dat toezegt. Ook de vertegenwoordiger van de dienst van rijksgebouwen zaidde ons dat wij een overgang van een traditioneel tot een semi-permanent gebouw met U moesten bespreken. Vandaar onze vraag." Elke grammaticale fout is in de door de gemeente afgestempelde brief onderstreept.

Zwetende kazen

De oud-leraren Kok en Van Rijn weten zich nog goed de eerste jaren voor de geest te halen. De school begint dat eerste schooljaar met één klas leerlingen. Theorie en praktijk in de verbouwde loods van Gert Geest op Hofland nummer 94. De toegang is langs het huis van de voormalige tandarts Kersbergen. Nu staat daar het wijkje 'De Wijde Blick'. De loods is verdeeld in ruimten voor hout- en metaalbewerking, er is een theorieruimte en directeur

Postma heeft er zelfs een eigen directeurskamer. De school groeit en in 1957 blijkt extra ruimte noodzakelijk. Dit wordt gevonden in het voormalige kaaspakhuis van Bras op Bozenhoven. "We zaten in dat kaaspakhuis op de tweede verdieping en moesten via de brandtrap naar boven", herinneren beide heren zich nog. Zij vertellen over de gaten in de vloer en de vaak door-dringende kaaslucht die door die gaten naar boven komt. Dan is er het naastgelegen cafetaria 'Dikke Mik' waar de leraren hun leerlingen vandaan moeten halen, omdat anders de lessen te laat beginnen. Andere ruimte vindt de zich snel uitbreidende school in de spinnerij van de voormalige AZ fabriek en in een loods bij het station. In februari 1961 kan de voormalige School met de Bijbel aan Bozenhoven van de gemeente worden gehuurd en kunnen de leerlingen van de houtbewerking meehelpen de vloeren te egaliseren.

De nieuwbouw

In februari 1957 gaat de gemeenteraad akkoord met de nodigverklaring voor de avondschool voor vaktekenen in juli gevolgd door de bouwvergunning voor de bouw van het praktijkgedeelte aan de Bisschop Koenraadstraat. In 1958 komt het nog even tot onaangenaamheden tussen het bestuur en de gemeente. Het gaat om de bronbemaling die de grond zou uitdrogen. Het bestuur wordt door de gemeente aansprakelijk gesteld voor eventuele claims. Dat is het hier niet mee eens en verwijst naar de aannemer. De gemeente blijft er bij dat de opdrachtgever verantwoordelijk is. Uiteindelijk wordt de oplossing gevonden in een aansluiting op het riool.

Op 23 juli 1958 gaat de eerste van de 600 palen voor het praktijkgebouw de grond in en in maart 1959 wordt het gebouw in gebruik genomen. Op 14 april 1961 volgt de bouwvergunning voor de nieuwbouw van het theoretisch gedeelte van de school. De bouw ervan is dan al in volle gang. De opening van de uiteindelijke school is op 27 augustus 1962. Directeur Postman maakt het allemaal mee. In 1967 wordt hij opgevolgd door directeur Van der Hoeven die tot 1981 zijn stempel op de school zal drukken.

R

Receptie

ter gelegenheid van de
officiële opening van de
Maarten van der Waartschool
voor Christelijk Lager
Technisch onderwijs

Maandag 27 augustus 1962

Psalm 150

De jongste afdeling van de LTS, de afdeling electrotechniek

Opgang en einde

De school kenmerkt zich door grote discipline en is onderwijs technisch zijn tijd ver vooruit. "De discipline op school was erg groot", vertelt conciërge Bas van der Hoeven in 1998. In de school wordt niet gerend en in de beginjaren moeten zelfs de schoenen worden uitgetrokken. "Dat was niet altijd een prettige lucht", memoreert mevrouw Van der Hoeven, die in die tijd hoofd van de huishoudelijke dienst was. Eén van de taken van de conciërge is het toezien op kinderen die te laat komen. Hij herinnert zich een boerenzoon die het presteerde drie jaar lang zowat elke morgen te laat te komen. Omdat de jongen nooit de reden vertelde, moest hij vaak als straf nablijven. "Het gekke is, dat ik nooit de indruk kreeg dat hij dat schoolblijven erg vond. Tot bij het diploma uitreiken zijn vader een keer meekwam. Toen bleek dat zoonlief elke morgen de koeien moest melken en dat zijn vader dat deed als zijn zoon moest nablijven. En daar had zoonlief dan ook drie jaar lang voor gezorgd", besluit de conciërge de anekdote. Op 21 september 1981 herdenkt de school het 25-jarig bestaan. De ambachts-

school is dan over zijn hoogtepunt heen en het aantal leerlingen, dat ooit topte met 428, daalt drastisch. De tijden zijn veranderd en ambachtsschoolonderwijs is uit de gratie. Fuseren met andere scholen lijkt de enige oplossing. Eerst geprobeerd met de school voor Lager Huishoudelijk Nijverheids Onderwijs, de huishoudschool aan de Hoofdweg, maar dat mislukt in eerste instantie vanwege de tegenstelling protestant-katholiek. Daarna geprobeerd met het Veenlanden College, dat mislukt ook. Tenslotte vinden in 1987 de LTS en de huishoudschool elkaar in de 'Scholengemeenschap Midreth'. Maar het gesternte is ongunstig en ook die school redt het niet. De laatste reddingspoging ligt in handen van het VLC, maar praktische bezwaren maken een samengaan onmogelijk. De enige oplossing is de SGM langzaam te laten doodgaan. En dat gebeurt. In 1993 gaat de 1e klas dicht, gevolgd door de andere klassen. De vierde klas sluit na het schooljaar 94/95. In juni 1995 is de school ontruimd en in juli al komen de eerste sloopploegen. Hiermee komt een einde aan bijna 40 jaar lager technisch onderwijs in De Ronde Venen dat te laat is geboren en te vroeg lijkt te zijn overleden.

L.W.E. Rauwenhoff

Predikant te Mijdrecht van 1852 tot 1856

door P.L. Slis

Lodewijk Willem Ernst Rauwenhoff werd op 27 juli 1828 te Amsterdam geboren. Na het overlijden van zijn vader in 1833 verhuisde het gezin naar Haarlem. Hier volgde Rauwenhoff de lagere school en enkele jaren het gymnasium. Zijn moeder hertrouwde in 1845 met de vermogende Charles de Chevalier en keerde met haar kinderen naar Amsterdam terug. Een jaar later deed Rauwenhoff staatsexamen. Van jongs af wilde Rauwenhoff theologie studeren en predikant worden. In 1846 begon hij zijn studie aan het Athenaeum Illustre te Amsterdam, waar hij vier jaar zou blijven. Na zijn kandidaatsexamen ging hij verder studeren in Leiden. In 1851 deed hij doctoraal examen. Een jaar later promoveerde hij cum laude bij J.H. Scholten, hoogleraar godsdienstwijsbegeerte, en deed hij met succes het predikantsexamen. Als predikant is Rauwenhoff achtereenvolgens in Mijdrecht, Dordrecht en Leiden werkzaam geweest. In 1860 volgde zijn benoeming tot buitengewoon hoogleraar kerk-en dogmengeschiedenis aan de theologische faculteit te Leiden, vijf jaar later omgezet in een gewoon hoogleraarschap. Als kerkhistoricus legde Rauwenhoff zich vooral toe op het zoeken naar de grote lijnen in de kerkgeschiedenis en het leggen van verbanden. Voor bronnenonderzoek en details had hij weinig belangstelling. Zijn hart lag bij de godsdienstwijsbegeerte. Het was dan ook niet verwonderlijk dat Rauwenhoff na het aftreden van Scholten in 1881 werd aangezocht om in plaats van kerkgeschiedenis de wijsbegeerte van de godsdienst te gaan onderwijzen. Hij heeft dit slechts zeven jaar kunnen doen. Na een korte ziekte is hij op 26 januari 1889 overleden. Rauwenhoff was een uitgesproken aanhanger van de in zijn tijd opkomende moderne, tegenwoordig zou men zeggen vrijzinnige, richting in de Hervormde Kerk. Hiervan getuigen zijn publicaties en zijn optreden in verschillende synodes. Ook heeft hij een belangrijke rol in de Nederlandse Protestanten Bond gespeeld. Van 1881 tot 1884 was hij eerst lid en daarna voorzitter van het hoofdbestuur. De zogenaamde vergaderingen van moderne theologen sloeg hij vrijwel nooit over. Vanaf de oprichting in 1867 heeft hij in de redactie van het *Theologisch Tijdschrift* gezeten. Verder behoorde Rauwenhoff tot de oprichters en bestuursleden van de *Vereniging in het belang der Wezenverpleging*. Zijn belangrijkste werken zijn *Geschiedenis van het Protestantisme* (3 dln 1865-1871) en *Wijsbegeerte van de Godsdienst* (1887)

Beroep en intrede

Na zijn studie heeft Rauwenhoff niet lang op een beroep behoeven te wachten, wat toen niet vanzelfsprekend was gezien het grote aantal kandidaten, dat beschikbaar was. Het werd Mijdrecht. Hier had op 26 mei 1852 G.L. van Loon medegedeeld dat hij een beroep naar Edam had aangenomen. De kerkenraad besloot

zes proponenten uit te nodigen om te komen preken. Rauwenhoff was hier één van. Hij hield zijn "proefpreek" op 28 juni 1852. De dag daarop besloot de kerkenraad al, weliswaar met één stem tegen, hem te zullen beroepen "als de tijd daar zal zijn", d.w.z. zodra de post formeel vacant zou zijn. Rauwenhoff werd van dit

besluit op de hoogte gesteld. Per ommekeer, 1 juli 1852, verklaarde hij zich bereid een beroep uit Mijdrecht te zullen aannemen, en *"al daar, naar de gaven hem van God verleend, werkzaam te zijn aan de uitbreiding van het godsrijk op aarde"*. Aan zijn vriend Kuenen schreef hij *"Welk een zware werkkring wacht mij; God helpe mij!"* Dat het een zware taak was bevestigde Kuenen later. Hij schreef hierover *"De gemeente was uitgebreid en gesteld op trouw bezoek van den leeraar; het aantal catechisatiën was groot; 's winters werd er driemaal 's weeks gepreekt"*. De gemeente bestond uit ongeveer 1200 zielen, waarvan 450 lidmaten, met plaats voor één predikant. Het dorp zelf telde 2500 inwoners verdeeld over 525 gezinnen. Op 1 september werd het beroep officieel uitgebracht. Zijn salaris zou *f 900,-* per jaar bedragen, waarvan *f 700,-* uit *"s Lands kas"* en *f 200,-* als vaste toelage van de gemeente. Verder werd hem vrij wonen in de pastorie, een vergoeding van *f 60,-* voor brandstof en vrijdom van personele belasting *"zooveel de huurwaarde, haardsteden en deuren en vensters betreft"*, begroot op *f 40,-* toegezegd.

Dominee L.W.E. Rauwenhoff

De bevestiging vond plaats op 24 oktober door W. Moll, één van zijn leermeesters uit Amsterdam, met een preek over Joh. 15:5 *"Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken"*. Zelf koos hij als tekst voor zijn intrepreek Joh. 13:34,35 *"Een nieuw gebod geef ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk ik u liefgehad heb, dat gij ook elkander liefhebt"*. De volgende dag was er vergadering van de kerkenraad onder voorzitterschap van ds B. van Hattem uit Wilnis, een dorp in de buurt, die tijdens de vacature de zaken had waargenomen. Rauwenhoff bedankte hem voor zijn werk voor de gemeente, en nadat de archieven en *"armenbussen"* waren overgedragen, nam hij het voorzitterschap op zich met een oproep tot *"broederlijke eensgezindheid"*.

Het jaar 1852 is wel heel belangrijk voor Rauwenhoff geweest: maart promotie, mei predikantsexamen, juni proefpreek, 7 oktober

huwelijk en 24 oktober aanvang van zijn werkzaamheden in Mijdrecht. Daar tussendoor moest de pastorie nog ingericht worden! Maar ook de eerste maanden van 1853 eisten veel van hem. De notulen van de vergaderingen van de kerkenraad melden drie belangrijke zaken.

Diaconie

In de eerste plaats het per 1 januari 1853 ingevoerde Reglement op de Diaconie-administratie. Gezien de vermoedelijk verstrekkende gevolgen ervan werd op voorstel van Rauwenhoff in de kerkenraadsvergadering van 20 januari besloten eerst een deskundige te raadplegen. Dit werd J.H. Spijker, één van de drie leden van de Commissie voor Spoedvorderende Zaken uit de Synodale Commissie. Wel konden in deze vergadering al beginnen met artikel 6 uit te voeren, waarin voorgeschreven werd dat er een boek behoorde te zijn met een volledige beschrijving van alle fondsen en eigendommen. De notulen melden hierover dat *"wordt besloten een duidelijk en volledig register te maken van alle eigendommen der diaconie, zowel in fondsen als in vaste goederen. Evenzoo een register te maken van alle in het bezit der diaconie berustende archieven en papieren. Om dit laatste plan te volvoeren, wordt de kist der diaconie geopend en bij het vinden van een aantal stukken in schromelijke verwarring door elkaar liggende, gaat men nog denzelfden avond over tot eene algeheele opruiming, waarbij alle papieren, die geen belang of waarde meer hebben, worden vernietigd en de overigen werden geclassificeerd en behoorlijk geregistreerd"*. Ook de boeken voor de duplicaten van het trouw- en doopregister en van het lidmatenboek bleken hoog nodig bijgewerkt te moeten worden. Op het belang daarvan had drie maanden eerder de consulent nadrukkelijk gewezen. Administratief was er kennelijk sprake van een grote achterstand.

Op de kerkenraadsvergadering, een week later, was het gevraagde advies over het Reglement op de Diaconie-administratie binnen. Het ging vooral over artikel 17, dat luidde *"De Dia-*

kenen zorgen, voor zoo verre de middelen toelaten, voor ondersteuning van behoeftige lidmaten, die woonachtig zijn onder het ressort der kerkelijke Gemeente, tot welker dienst de Diakenen benoemd zijn". In het advies werd gesteld dat de kerkenraad dit artikel letterlijk kon opvatten en dus alleen nog lidmaten uit de eigen (kerkelijke) gemeente behoefde te ondersteunen. De kerkenraad besloot hierop zich wel te houden aan de beperking tot het eigen ressort en dus "de consenten van bedeeeling voor armen elders woonachtig, in te trekken", maar verder de zorg niet tot de eigen lidmaten te beperken en dus alle armen in het dorp onder haar hoede te nemen.

Goede Vrijdag

De tweede belangrijke gebeurtenis in 1853 was de invoering van de viering van Goede Vrijdag. De ouderling J.M. Enderle, die twee maanden eerder ouderling geworden was, had na de middagdienst op 30 januari 1853, toen de kerkenraad nog even voor een korte vergadering bij elkaar was, zoals wel meer gebeurde, een "meer plegtige viering van den goeden Vrijdag" voorgesteld. Hij kreeg algemene bijval. In de eerstvolgende kerkenraadsvergadering werd hiertoe dan ook besloten. Verder besloot men om op dit punt met de Rooms-Katholieken samen te werken. Hierop richtte Rauwenhoff namens de kerkenraad een verzoek aan het gemeentebestuur om "alle gepaste en geoorloofde middelen te gebruiken om een verbeterde viering van den goeden Vrijdag in de gemeente tot stand te brengen". Hieronder verstond men "dat op dien dag de burgerlijke kantoren worden gesloten, het openlijk drijven van handel worde verboden, den houders van herbergen en plaatsen van publieke gemakkelikheden worde aangezegd dat op den goeden Vrijdag dezelfde bepalingen van toepassing zullen zijn als op de andere Christelijke zon- en feestdagen, met een woord dat er ten opzichte van den goeden Vrijdag geheel worde gehandeld, als volgens het eerwaardig gebruik onzer vaderen, in ons vaderland en in onze gemeente, ten opzichte van alle Christelijke zon- en feestdagen gewoonte is geweest". En verder schreef hij aan het gemeentebestuur dat deze dag niet alleen voor protestanten maar voor alle christenen van belang is "gelijk blijkt

uit de haar toegezegde medewerking in deze vanwege de RK geestelijken". De burgemeester van Mijdrecht antwoordde dat "de gemeenteraad niet bevoegd is in het bovenvermelde verzoek te treden". Desalniettemin werd de viering doorgezet. Zowel 's ochtends als 's avonds werd er een dienst gehouden. Rauwenhoff meldde hierover in het notulenboek "dat de gemeente door hartelijke opkomst hare goedkeuring en belangstelling heeft bewezen, terwijl ook op het overige gedeelte van dien dag de betamelijke orde en ernst op geenerlei wijze openlijk is verstoord". De dichtstbijzijnde gemeenten waren van het Mijdrechts initiatief op de hoogte gesteld en tot navolging aangespoord. Of zij hieraan gevolg hebben gegeven, is niet bekend. Het jaar daarop werd Goede Vrijdag opnieuw gevierd met een ochtend- en een avonddienst, waarbij nu in de avonddienst avondmaal werd gehouden. Er was weer sprake van een grote opkomst.

En tenslotte speelde in die tijd de instelling van de rooms-katholieke hiërarchie, met een aartsbisdom in Utrecht en bisdommen in Breda, Den Bosch, Haarlem en Roermond, die aanleiding had gegeven tot de zg. Aprilbeweging. Onder de Aprilbeweging wordt het verzet hier tegen vanuit de protestantse bevolking verstaan. In die ene Aprilmaand werd een groot aantal adressen aan de koning aangeboden en verschenen er meer dan 200 brochures. Ook Mijdrecht liet zich niet onbetuigd. De kerkenraad besloot op 13 april "een Adres aan Z.M. den koning aan te bieden, geenszins met het doel om aan de Katholijken in Nederland het regt van vrije godsdienst te betwisten, maar uitsluitend om aan te dringen op handhaving der regten van de Protestantsche kerk, en op de wering van alle maatregelen die op enigerlei wijze die regten kunnen bekorten." Dus een gematigd adres, allesbehalve anti-rooms. Het door Rauwenhoff opgestelde adres werd op drie achtereenvolgende dagen ter ondertekening aan de mannelijke lidmaten voor gelegd. Tachtig lidmaten maakten er gebruik van. Enige maanden later kwam er een gezamenlijk verzoek van de vereniging Koning en Vaderland en van de kerkenraad van Utrecht binnen om door een adres aan de Tweede Kamer de voorgestelde wet tot regeling van de verhouding tussen kerkgenootschappen en de staat te on-

N.H. Kerk aan de Achtervaart te

dersteunen. De kerkenraad besloot na grondige overweging om verschillende redenen geen adres in te dienen. Het zou interessant zijn die redenen te kennen. Rauwenhoff was immers, in ieder geval later, een groot voorstander van algehele scheiding van kerk en staat. In de voorgestelde wet bleef sprake van enige zeggenschap van de staat in kerkelijke zaken. Zou men vooral onder Rauwenhoffs invloed tot afwijzing van het verzoek uit Utrecht besloten hebben?

Over het jaar 1854 valt de schaduw van de ziekte en het overlijden van Rauwenhoff's echtgenote, Maria des Amorie van der Hoeven. Zij was altijd al zwak geweest en vaak was men bang voor haar leven geweest. De verwachting dat het rustige leven op de pastorie haar goed zou doen, was niet uitgekomen. Op 19 augustus overleed zij. Kuenen typeerde haar als *"Kinderlijk vrome en reine ziell Allen, die het voorrecht hadden haar te kennen en te deelen in hare vriendschap, blijft zij onvergetelijk"*. Na de begrafenis heeft Rauwenhoff zich enige tijd op het familielandgoed Tongeren op de Veluwe te-

ruggetrokken om tot rust te komen. Hij hield zijn eerste preek weer op 19 september. De preek grijpt terug op het overlijden van zijn vrouw. Het is een sterk persoonlijk getinte preek. Hij probeerde vanuit zijn eigen ervaring de gemeente een troostend woord te bieden. Het tekstwoord was: *"Mijn ziel keer weder tot uwe ruste, want de Heer heeft aan u welgedaan"* (Psalm 116:7). Een vriend had in zijn condoleancebrief naar deze tekst verwezen. De gedachte *"dat in alle leed een verborgen zegen schuilt brengt rust"*, zo verklaarde hij. Een rust die hij zelf al enigermate ervaren had en waarnaar hij bleef streven. Hij wilde alle treurenden onder zijn gehoor een stap in die richting te laten zetten. Zijn boodschap was dat men ervan overtuigd mag zijn dat God het leed met een bedoeling de mens aandoet. Eigenlijk zou men moeten kunnen zeggen: *"Heere! Gij hebt mij welgedaan"*. Als dat nog niet mogelijk is, komt dat misschien omdat men naar het verleden blijft kijken en niet naar de toekomst, dat men het hoofd gebogen houdt en niet weer opgericht tot God. Op aandrang van enkele ge-

Het oude en inmiddels afgebroken kerkgebouw te Mijdrecht

meenteleden liet hij deze preek in druk verschijnen uitsluitend voor verspreiding in de gemeente en onder enkele vrienden. Het is hem vermoedelijk te veel geweest. Op eerste kerstdag kon hij zijn preek niet afmaken. Hij is enige tijd zwaar ziek geweest. Men maakte zich ernstig zorgen. Door rust en door de zorg van zijn familie kwam hij er weer bovenop. Pas een half jaar later zat hij weer een kerkenraadsvergadering voor.

Kerkvoogdij

In 1854 speelde zich ook een ernstig conflict af tussen de kerkenraad en het College van Kerkvoogden en Notabelen, dat verantwoordelijk was voor de financiën in de gemeente, over de verkiezing van de notabelen. Het bezwaar van de kerkenraad was dat deze verkiezingen niet geheim waren, terwijl dat wel wettelijk verplicht was. Om hun stem uit te brengen moesten stemgerechtigden zich melden "bij het gesloten huis van de koster" en aldaar achter de naam van diegene op wie men zijn stem uitbracht, zijn eigen naam zetten. In een door Rauwenhoff geredigeerde brief van 26 oktober 1854 verklaarde de kerkenraad dit een verkeerde en onwettige manier van stemmen te vinden en drong aan op "herstelling der wettige orde". Na nog eens per brief gemaand te zijn om te

antwoorden, schreven de kerkvoogden zonder verdere toelichting dat "de wijze van verkiezing van notabelen niet onwettig is en die niet te veranderen" en dat "rekenschap en verantwoording aan den kerkenraad onnoodig schijnt". De kerkenraad nam hiermee geen genoegen. In felle bewoording herhaalde de kerkenraad in een adres van 30 december 1854 haar standpunt dat de huidige wijze van stemmen "zoo alle vrije stemming inderdaad tot een hersenschim maken" en verwijt de kerkvoogden "een gemis aan alle vormen van welwillendheid, ja zelfs van beleefdheden". Rauwenhoff heeft dit adres vanwege zijn ziekte niet kunnen ondertekenen. Het adres werd door K. van Wieringen, een van de ouderlingen, van een begeleidende brief voorzien, die nog veel feller van toon was. Hij vroeg zich af of de positie van kerkvoogd waarlijk zo verheven is "zoo veel hooger als een stembevoegd lid der gemeente, ja, als lid des Kerkenraads- dat men zich omtrent hen onbeleefdheden veroorloven mag?" en of de kerkvoogden zich kunnen aanmatigen om, zoals de paus dat recht heeft, "... met een magtwoord te antwoorden".

De notulen van de kerkvoogdij meldden dat op 10 januari 1855 besloten werd de brieven van de kerkenraad en van K. van Wieringen "gepast" te beantwoorden. Helaas is nergens te vinden wat onder "gepast" werd verstaan. Inhoudelijk

bleef men echter bij het standpunt niet op het verzoek van de kerkenraad in te gaan. Rauwenhoff heeft ook geprobeerd de kerkvoogdij te bewegen tot een bijdrage in het Fonds ter ondersteuning der schraalste Predikantstractementen in Nederland. De Algemeen Synodale Commissie had namelijk voorgesteld dat zowel kerkvoogdijen voor elke predikantsplaats als iedere predikant persoonlijk tenminste f1,- per jaar aan het fonds zouden bijdragen. Dit verzoek werd eerst op 22 april 1854 en later, ondanks hernieuwd aandringen van Rauwenhoff, op 20 november 1854 opnieuw afgewezen.

Eén andere financiële kwestie betrof het verzoek van de Ring Mijdrecht aan de Kerkvoogden om, nu de synode toga, bef en baret als ambtsgewaad had voorgeschreven, deze voor rekening van de kerk aan te schaffen. Rauwenhoff berichtte de kerkvoogden dat zij voor hem zo'n toga niet behoefden aan te schaffen, omdat hij er zelf één in eigendom wilde hebben, maar dat het wel nuttig zou zijn er een in de kerk beschikbaar te hebben. De kerkvoogden, zuinig als zij waren, wezen het verzoek af.

Ziekenfonds

In de kerkenraadsnotulen van 6 december 1854 wordt melding gemaakt van "herhaalde en niet geheel ongegronde klachten in de gemeente" dat er te veel besteed wordt aan geneeskundige diensten. Men besloot daarop in het vervolg alleen aan bedeeden nog geneeskundige hulp te verstrekken. Het zat de kerkenraad niet lekker, dat men nu anderen niet meer zou kunnen helpen. Een maand later kwam men dan ook tot het besluit om te proberen een ziekenfonds op te richten zo mogelijk samen met het Gemeentebestuur en het Bestuur der R.K. armen. Aan dit fonds zou elke bewoner van Mijdrecht kunnen deelnemen. Op 29 juni 1855 wordt gemeld dat de pogingen van Rauwenhoff, K. van Wieringen en J.G. de Voogt om zo'n ziekenfonds op te richten waren geslaagd. De kerkenraad besloot hierop om voor elke door de diakonie bedeede een aandeel in het fonds te nemen en geen buitengewone bedeling meer te geven aan hen, die geen lid van het fonds zijn. Verder riep men de eigen

gemeenteleden op toch vooral aan het fonds deel te nemen.

Bouw huidige kerk.

In zijn laatste jaar in Mijdrecht ontstonden er plannen tot het bouwen van een nieuwe kerk op de plaats van de oude. De oude kerk was ernstig verzakt. Op 25 januari 1856 werd tot nieuwbouw besloten en de vrijwillige inschrijving op een lening van f 18.000,- geopend. Rauwenhoff schreef voor f 200,- in. Het Provinciaal College van Toezicht bevreemdde het dat er geen beroep gedaan werd op giften, terwijl de gemeente toch een aantal zeer vermogend lidmaten telde. De bouw van de nieuwe kerk was een zaak van de kerkvoogdij, waar Rauwenhoff formeel niets mee te maken had. Kennelijk beviel de gang van zaken hem echter niet. Hij verzocht het college van Kerkvoogden en Notabelen namelijk om de aandeelhouders van de lening een Commissie voor de opbouw van de Nieuwe Kerk te laten benoemen. Dit verzoek werd afgewezen. Er was voor dit doel volgens het college al een commissie namelijk de commissie die eerder over de plannen met de aannemer en geldgevers onderhandeld had aangevuld met de kerkvoogden zelf. De rechtsgeldigheid van deze commissie werd door Rauwenhoff in twijfel getrokken.

Afscheid

Voor Rauwenhoff naderde nu snel het einde van zijn Mijdrechtse periode. Hij had op 17 november het voorgaande jaar een beroep uit Dordrecht aanvaard. Volgens Tiele hadden eerder andere gemeenten belangstelling getoond, maar hadden deze van een beroep afgezien vanwege zijn slechte gezondheid. Op 20 april 1856 nam hij afscheid. Zijn tekstwoord was "het is de laatste ure" uit 1 Joh. 2:18.

Enige gegevens over de auteur;

- geboren 1931 te Pendopo, Indonesië
- natuurkundig ingenieur Technische Universiteit Delft 1958
- werkzaam geweest achtereenvolgens bij Péchney-Saint Gobain, Wavin, Ministerie van Landbouw
- heeft van 1991 tot 1996 college gevolgd en tentamens gedaan in vakken aan de Theologische Faculteit te Leiden

Bronnen en literatuur:

- het archief van de Hervormde Gemeente Mijdrecht (NH Mijdrecht), dat zich in de kerk van Mijdrecht bevindt:
  - Inv.nr.1, Notulen van de Kerkenraad 1796-1887.
  - Inv.nr.4, Ingekomen stukken 1796-1860.
  - Inv.nr.49, Notulen Kerkvoogden en Notabelen 1841-1888.
  - Inv.nr.51, Bij Kerkvoogden ingekomen en van hen uitgegane stukken 1806-1852.
  - Inv.nr.94, Stukken betreffende de bouw der nieuwe kerk 1855-1858.
- J.Haitsma, *Hervormd Mijdrecht in de loop van vier eeuwen van 1568-1973*, Mijdrecht 1982.
- L.W.E.Rauwenhoff aan kerkenraad 1-7-1852, NH Mijdrecht, inv.nr.4.
- A.Kuonen, 'Levensbericht van Lodewijk Willem Ernst Rauwenhoff', *Handelingen en Mededelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde* 49(1889) 113.
- A.J.van der Aa, *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden* (1846).
- HH Kervoogden aan kerkenraad, NH Mijdrecht, inv.nr.4/222; Vragenlijst ingevuld door het College van Kerkvoogden 29-7-1854, NH Mijdrecht, inv.nr.51.
- Kerkenraad aan gemeentebestuur 9-2-1853 kopie, NH Mijdrecht, inv.nr.4/223
- Burgemeester van Mijdrecht aan kerkenraad 5-3-1853, NH Mijdrecht, inv.nr.4/224.
- A.Kuonen, 'Levensbericht', 113-114.
- L.W.E.Rauwenhoff, *Leerrede over psalm CXVI:7, uitgesproken 10 september 1854 (Amsterdam 1854)*.
- Kerkenraad aan kerkvoogden 26-10-1854, 12-11-1854 en 30-12-1854, NH Mijdrecht, inv.nr.51.
- K.van Wieringen aan kerkvoogden 30-12-1854, NH Mijdrecht, inv.nr.51.
- L.W.E.Rauwenhoff aan kerkvoogden 17-10-1854, NH Mijdrecht, inv.nr.51.
- *Circulaire van de Algemeen Synodale Commissie der Nederlandsch Hervormde Kerk 19-11-1853*, NH Mijdrecht, inv.nr.51.
- Ring Mijdrecht aan kerkvoogden 8-11-1854 en L.W.E.Rauwenhoff aan kerkvoogden 9-11-1854, NH Mijdrecht, inv.nr.51.
- *Ongeadresseerde brief van L.W.E.Rauwenhoff 29-6-1855*, NH Mijdrecht, inv.nr.4.
- NH Mijdrecht, inv.nr.94/6-2-1856.
- *Brief van A.D.Francken, secretaris van het Provinciaal Collegie van Toezigt 12-2-1856 en brief van L.W.E.Rauwenhoff aan kerkvoogden 14-2-1856*, NH Mijdrecht, inv.nr.94.
- A.Kuonen, 'Levensbericht' 115.

Welkom aan nieuwe leden

In verband met de uitgave van de thema-editie was het niet mogelijk om de rubriek 'nieuwe leden' op te nemen. De ledenaanwas heeft inmiddels niet stilgestaan. Wij kunnen met grote vreugde 33 nieuwe leden aan u voorstellen. Wij heten hen *van harte welkom!*

J.G. Boots	De Hoef	A. Mollema	Vinkeveen
PH. Bots	Mijdrecht	W. Oudshoorn	Vinkeveen
A.M.M.C. Compier	Vinkeveen	H. Oussoren	Vinkeveen
J.J. de Cooker	Uithoorn	W.F. Pater	Amstellhoek
H. van Dreumel	Mijdrecht	J. Redegeld	Vinkeveen
A. Th. J. van Dijk	Wilnis	P.J. van Rossum	Mijdrecht
D.T. van Egmond	Vinkeveen	P.A.W. Santen	De Hoef
G. Eindhoven	Gorinchem	Th.G. van Schaick	Mijdrecht
K. Eindhoven	Neede	A.E. Straathof	Mijdrecht
D.J.M. Freriks	Vinkeveen	Streekarchivariaat Vecht&Venen	Loenen
Mevr. G.A.M. Heemskerk-van den Broek	Aalsmeer	P. Treur	Wilnis
A.L.A. Kok	Wilnis	W.F. Verloop	Vinkeveen
J.A. van Kooten	Vinkeveen	A. van der Vliet	Wilnis
A. Kramer	Vinkeveen	H. Vonk	Vissingen
T. Krul	Mijdrecht	N. van Wengerden	Wilnis
H. Lutz	Vinkeveen	K. van der Wilt	Mijdrecht
		Mevr. A.van Wijngaarden-Bakker	Vinkeveen

Een probleem in Vinkeveen ⁽³⁾

door Fred de Wit

In vier voorgaande edities van de Proosdijkoerier is uitvoerig stilgestaan bij het functioneren van de raad van de gemeente Vinkeveen en Waverveen gedurende het eind van de vorige en het begin van deze eeuw. De wijze waarop toen door de toenmalige burgemeesters leiding is gegeven aan het gemeentebestuur heeft mede de ontwikkeling van de gemeente bepaald. In laatste artikel wordt globaal de periode tijdens de Eerste Wereldoorlog beschreven. Waarom nu gestopt met deze reeks artikelen? Wel, er zijn twee redenen voor. De eerste reden is dat men de indruk zou kunnen krijgen dat er alleen maar problemen in Vinkeveen zijn geweest, wat geenszins het geval is. De tweede reden is dat in 1917 het algemeen kiesrecht voor mannen is ingevoerd en dat in 1921 de vrouwen het algemeen kiesrecht kregen. De burgers konden toen kiezen wie ze wilden en raakten toen ook meer betrokken bij de politiek. Er werd niet meer voor hen gedacht. Zij konden toen een maal in de vier jaar bepalen wie voor hun belangen was opgekomen en wie niet. De gekozen raadsleden waren daardoor ook gedwongen meer te luisteren naar wat er onder de mensen leefde. Voor de burgemeester is het niet altijd even gemakkelijk geweest om leiding te geven. Te meer omdat het functioneren van twee ambtenaren waarmee hij dagelijks contact heeft, namelijk de gemeentesecretaris en de veldwachter, behoorlijk te wensen overliet. Hetgeen blijkt uit het volgende verhaal.

Spoedvergadering

Alhoewel op 13 december 1913 een reguliere raadsvergadering is uitgeschreven, wordt de raad van Vinkeveen en Waverveen door burgemeester Van Grotenhuis Van Onstein op 11 december voor een spoedeisende vergadering bijeengeroepen. Afwezig zijn de gemeentesecretaris en het raadslid Roeleveld. Tevens is aanwezig de ambtenaar ter secretarie J. Ekel. De voorzitter opent de vergadering en deelt mede dat wegens afwezigheid van de gemeentesecretaris de notulen van de vorige vergadering moeten worden aangehouden. Vervolgens deelt hij mede dat, ingevolge het reglement van orde voor de vergaderingen van de raad, de heer J. Ekel tot waarnemend secretaris is aangewezen, waarna deze in handen van de burgemeester de vereiste eden aflegt.

Hierna neemt de burgemeester het woord en zegt dat hij deze spoedeisende vergadering heeft moeten beleggen omdat de secretaris zich niet heeft ontzien om een mandaat met f24,- te verhogen en zich deze gelden heeft toegeëi-

gend. Hij heeft onmiddellijk, na overleg met de wethouders, de officier van justitie te Utrecht hiervan in kennis gesteld en deze in overweging gegeven om de secretaris niet te vervolgen indien hij zelf zijn ontslag aanvraagt. Hij zegt verder dat hij van de Mijdrechtse notaris Van der Heijden een bedrag van f 24,- heeft ontvangen en daarbij het verzoek om de gemeentesecretaris voor dit strafbare feit niet te vervolgen. Dit mede in het belang van de echtgenote van de secretaris en zijn nog jonge kinderen. Hierna gaat de raad dan over tot een geheime zitting. Na de heropening van de openbare vergadering deelt de burgemeester mede dat de raad heeft besloten de secretaris te schorsen en wel voor onbepaalde tijd.

'Ontactische' arrestatie

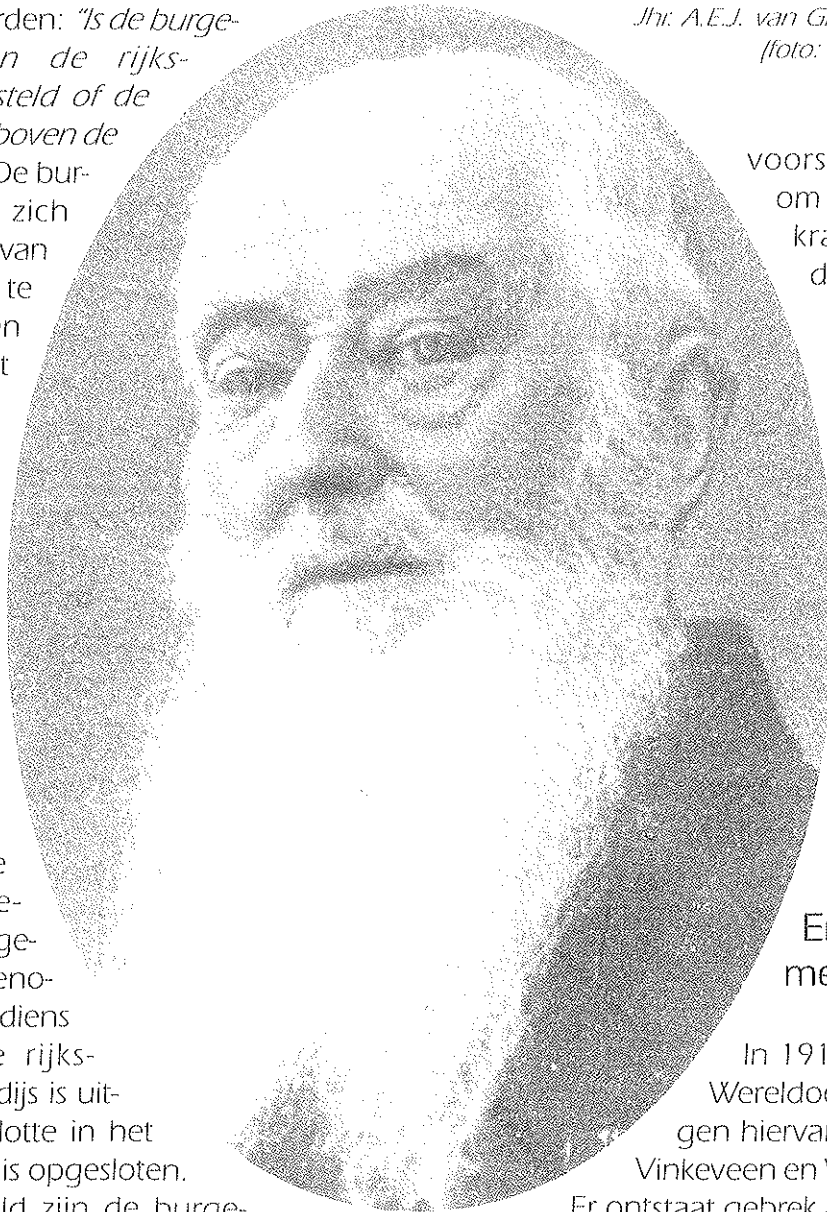
Tijdens de vergadering van de raad van 13 december 1913 vraagt het raadslid Roeleveld aan de burgemeester de volgende vraag te

willen beantwoorden: "Is de burgemeester boven de rijksveldwachter gesteld of de rijksveldwachter boven de burgemeester?" De burgemeester zegt zich het eigenaardige van deze vraag niet te kunnen indenken en antwoordt dat de burgemeester als hulp-officier van justitie geheel boven de rijksveldwachter staat.

Vervolgens zegt het raadslid Roeleveld dat hem door de Wavervener De Dood is medege-deeld dat deze door de burgemeester op het gemeentehuis is genodigd waar hij in diens bijzijn door de rijksveldwachter Koudijs is uitgevloekt en tenslotte in het arrestantenlokaal is opgesloten. Volgens Roeleveld zijn de burgemeester en de veldwachter hun bevoegdheid te buiten gegaan. De burgemeester mag niet goedkeuren dat een eerbare burger wordt uitgevloekt en op bloot vermoeden in het arrestantenhok wordt opgesloten.

Roeleveld stelt vast dat De Dood onschuldig is en zijn goede naam is aangetast. Volgens hem dienen de burgemeester en de veldwachter openlijk in de kranten te getuigen dat zij hun bevoegdheid te buiten zijn gegaan. Hierna nemen nog andere raadsleden het woord en zij keuren allen de ontactvolle handelwijze en het vloeken van de veldwachter af. Hierna neemt de voorzitter weer het woord. Hij zegt dat hij, al was het niet met woorden, zijn afkeuring heeft laten blijken over het brute optreden van Koudijs en geeft vervolgens te kennen dat het niet op de weg van de raad ligt om in dit geval een besluit te nemen. Hij zal het

*Jhr. A.E.J. van Grotenhuis van Onstein
(foto: Iconografisch Bureau,
s-Gravenhage)*

voorstel van Roeleveld om een excuus in de krant te publiceren dan ook niet overnemen en niet in stemming brengen. Vervolgens sluit hij de vergadering, de leden geen kans gevende om nog verder op deze kwestie in te gaan.

Anno 1998 zal een burgemeester hier niet meer zo makkelijk vanaf komen.

Ernstige problemen

In 1914 breekt de Eerste Wereldoorlog uit. De gevolgen hiervan doen zich ook in Vinkeveen en Waverveen voelen. Er ontstaat gebrek aan voedsel en het gemeentebestuur zet zich in om behoeftigen te helpen. Ook aan brandstof is gebrek maar in Vinkeveen is nog voldoende turf en het college ziet toe dat de bevolking tegen billijke prijzen turf kan kopen. Men heeft in die periode ook oog voor de erbarmelijke staat van de woningen waarin de mensen moeten wonen.

De pas opgerichte woningbouwvereniging St. Joseph wil grond kopen om te bouwen maar over de plek waar gebouwd moet worden en over het bedrag dat de woningbouwvereniging hiervoor aan de gemeente moet betalen, is men het steeds niet eens. Uiteindelijk komt men er toch uit. De raadsleden zien kennelijk in dat er in de wereld miljoenen mensen op de slagvelden sterven en dat de problemen in Vinkeveen hierbij volledig in het niet vallen. Tijdens de raadsvergadering van 10 april 1918 is het raadslid Roeleveld zich zeer

bewust van de ernst van de tijd waarin hij leeft. Hij vraagt aan de burgemeester of aan de veldwachter Koudijs niet kan worden opgedragen toezicht te houden op de nachtkroegen in de gemeente omdat deze de hele nacht open blijven. Hij noemt met name de kroegen van Cornelisse en Catsburg.

Het raadslid Donicie valt hem bij en wijst op de tingeltangel die in het café van Catsburg staat en vraagt of het gebruik van dit "ding" niet kan worden verboden. Het antwoord van de burgemeester laat zich raden. Hij zegt toe een en ander te zullen doen onderzoeken en te overwegen wat ten deze kan worden gedaan.

In 1922 wordt zijn 25-jarig ambtsjubileum gevierd en wordt hij door de inwoners van zijn gemeente op uitbundige wijze gehuldigd. Kennelijk heeft Van Grotenhuis Van Onstein plezier in zijn ambt want hij blijft dit vervullen tot zijn 78e levensjaar. Vlak na het overlijden van zijn vrouw, op 26 april 1926, vraagt hij ontslag en wordt opgevolgd door K.L.J. Wouters.

Van zijn pensioen heeft hij maar kort kunnen genieten want een jaar later sterft hij in Frankrijk. De Vinkeveners en de Waverveners moeten wel even wennen aan de nieuwe burgemeester na 30 jaar Van Grotenhuis Van Onstein.

Gekozen burgemeester?

Tijdens de kabinetsformatie van deze zomer is de "gekozen" burgemeester een belangrijk punt van onderhandelen tussen de partijen geweest en of die er ooit komt is nog lang niet zeker. De meningen hierover zijn nog steeds verdeeld. Maar de Vinkeveners waren het daarover in 1926 wel eens. Het moest Jan Korver worden. Dat uitte zich zelfs in een drinklied dat op feesten werd gezongen. Mevrouw Vis - Van Harberden kan het zich nog goed herinneren. Ze weet niet meer wie dat lied gemaakt heeft en bij welke gelegenheid het voor het eerst is gezongen. De betreffende Jan Korver was een boer die, voor zover zij zich kan herinneren, toen alleen op het Donkereind woonde en weduwnaar was. Het lied was bij de Vinkeveners algemeen bekend. Jan Korver kwam bij haar ouders regelmatig over de vloer. Dan zongen haar broers dit lied tot groot ongenoegen van hun moeder die dan tegen Korver zei: "*Korver, laat je niets wijs maken*". Mevrouw Vis en haar broers gingen ook wel op zondag wandelen en kwamen dan bij Korver langs. Ze kregen dan altijd iets lekkers aan snoepgoed mee. Dankzij mevrouw Vis is dit lied nu weer aan de vergetelheid ontrukkt. Wellicht kan het ooit nog eens worden gezongen als de 'gekozen' burgemeester werkelijkheid wordt. Alleen de naam Korver zal dan veranderd moeten worden.

Feestlied:

(Melodie: Drinkt vrienden drinkt, van Kees Pruis)

1. Wij bewonen een lief aardig plaatsje
Een dorp van gemoedelijkheid;
Daar praten we dikwijls te zamen,
Het is onze gezelligste tijd;
Wij spreken dan over veel zaken,
Over burgerzaken en staat,
We zouden zo gaarne wensen:
Jan Korver tot hoofd van de raad.

Refrein:

Kiest, kiest, kiest vrienden kiest
Jan Korver, een man die ons past,
Kiest, kiest, Korver tot hoofd,
Die brengt het dorp niet in las
Zonder Jan Korver gaat het dorp achteruit,
Worden de toestanden slecht
Hij is de man die burgervader kan zijn,
Hij oordeelt naar waarheid en recht.

2. Wij willen geen vreemden, geen burgers,
Geen deftige heren tot hoofd:
Wij willen een boer in ons midden,
Die niet de belasting verhoogt.
Ons dorpje heeft veel te veel zorgen,
Door burgerzaken en staat;
Wij zouden zo gaarne wensen,
Jan Korver tot hoofd van de raad.

(Refrein)

3. Jan Korver geeft wijze adviezen,
Zijn naam is goed bekend hier,
Hij is niet tegen de feesten,
Hij gunt graag de mensen plezier.
Hij wil onze zorgen verlichten,
Veel beter dan minister en staat,
Wij moeten Jan Korver alleen kiezen,
Jan Korver tot hoofd van de raad.

(Refrein)

Een echtscheiding te Wilnis

door Joop Frankenhuizen

Via Wilnisser Jaap Samson kwamen wij in het bezit van een aantal documenten die een beeld geven van wellicht een van de oudste echtscheidingen in De Ronde Venen. Hij kreeg het materiaal in handen doordat een ijverige ambtenaar aan het gerechtsarchief te Utrecht meer documenten kopieerde dan gevraagd. Nadere beschouwing laat zien het gemak waarmee niet onbemiddelde echtelieden in 1797 van elkaar konden scheiden en in welke weidse bewoordingen dat toen op papier werd vastgelegd.

De tijd rond 1790

De periode rond 1790 is een roerige periode. De Republiek der Verenigde Nederlanden staat op instorten en economisch zit het land in een diep dal. De overzeese handel ligt na de zo dramatisch afgelopen vierde Engelse oorlog praktisch stil en het volk begint de gevolgen aan den lijve te ondervinden. De oppositie tegen het gehate regentendom is groeiende en hier en daar proberen radicale politieke elementen er garen bij te spinnen. In 1795 vallen Franse troepen het land binnen en wordt stadhouder Willem de vijfde gedwongen te vluchten. Dit betekent het einde van de Republiek der Verenigde Nederlanden en het begin van de Bataafse republiek die op bestuurlijk gebied zoveel veranderingen teweeg zou brengen. Ook in het Rondeveense is men dan bezig de bestaande orde te vervangen en 'vrijheid, gelijkheid en broederschap' in te voeren. Het is in die rumoerige periode dat een Wilnisser boer en boerin via het gerecht in Utrecht een echtscheiding laten bewerkstelligen.

Het verzoek

In 1793 treden de in Wilnis wonende Wouter Weijers en Eva de Jong in de echt. Omdat pas in 1811 het burgerlijk huwelijk zal worden ingevoerd is hier sprake van een kerkelijk huwelijk. De documenten geven niet aan in welke kerk het huwelijk is bevestigd. Wel dat "tusschen hen lieden van tijd tot tijd verscheijden oneenighedens hebben plaats gehad waaruit al dikwijls groote onaangenaamheden zijn gebooren geworden, Dat de zelve noch onlangs en wel in de maand Julij L:L: tot die hoogte

geklommen waaren, Dat de tweede requesrante zich bij requeste aan dezen Hove heeft geadresseerd en verzogt Veniam Agendi, mitsgaders commissaris omme tot separatie in Tafel, Bed, Bijwooning en goederen te procederen."

Eerder waren beide partners, na samenspraak met goede vrienden, overeengekomen dat als de onenigheden weer zodanig hoog zouden oplopen dat een van beiden "de separatie kwamen te begeeren", dat beiden dan zonder enige vorm van proces daartoe zouden moeten overgaan. Het op vreedzame wijze met onderling genoegen samenwonen, blijkt niet te lukken. De onenigheden beginnen opnieuw en zijn van dien aard dat "zamenleving volstrekt ondoenlijk geworden is.", zodat besloten wordt de scheiding meteen door te zetten.

Op 8 december 1797 passeert ten overstaan van notaris Adrianus Verdam en getuigen te Mijdrecht "eene behoorlijke acte van overeenkomst", waarin de scheiding van de goederen wordt vastgelegd. Daarmee is voldaan aan het 'Decreet van separatie' zodat de 'Hove Provinciaal te Utrecht' op 18 december 1797 verzocht wordt "ten dien fine te verbaliseren".

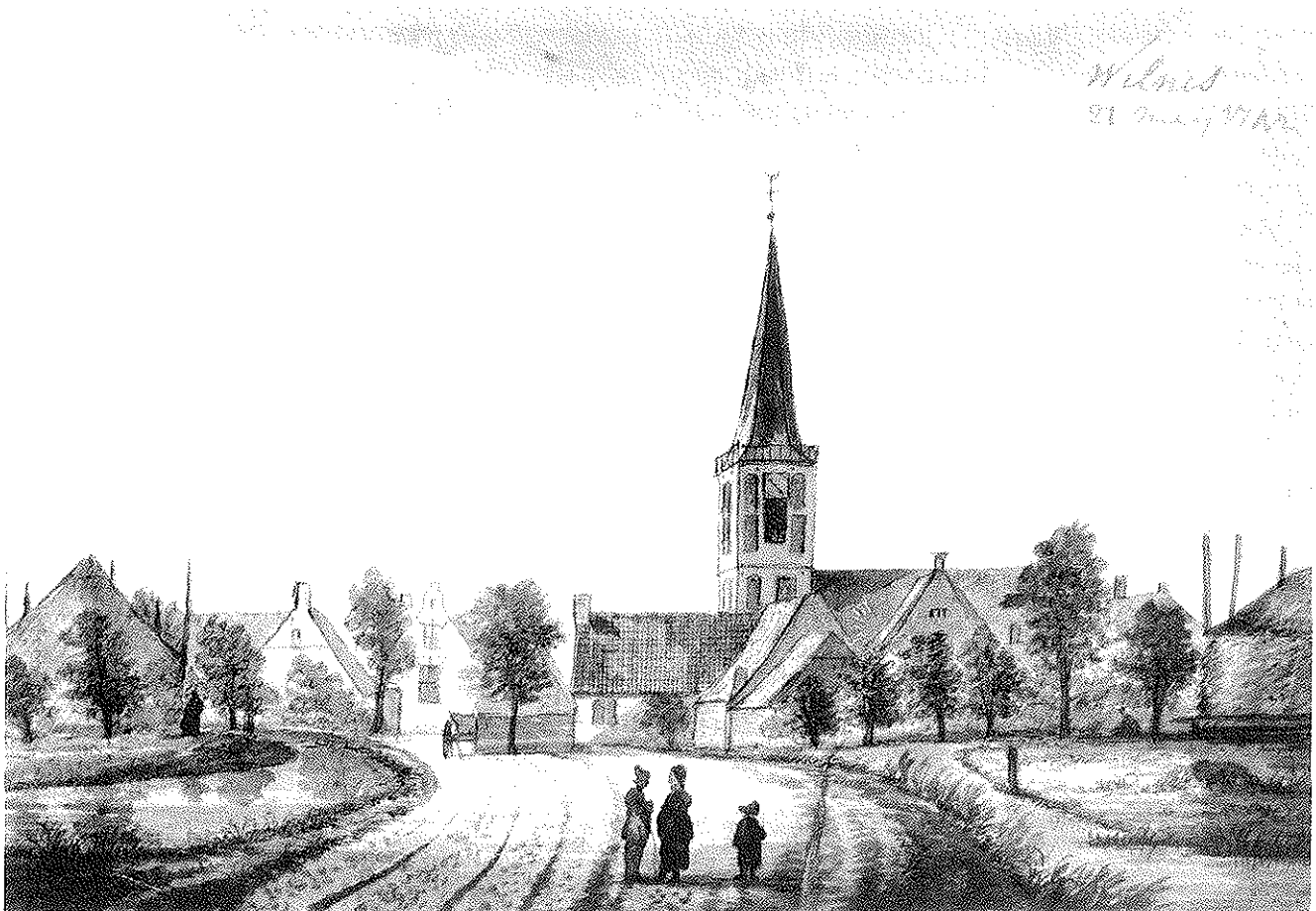
De boedelscheiding

Dat het hier gaat om welgestelde boeren laat de acte van boedelscheiding zien, die "geminuteert is met een zegel van zestien gulden", wat in die tijd een behoorlijk bedrag aan zegelrecht is. De acte herhaalt de reden van de scheiding. Beide echtelieden kunnen niet goed

met elkaar opschieten en hebben daarom besloten "omme met afsnijding van alle proceduures, in Tafel, Bed, Inwooning en goederen te kunnen separeeren en zulks op navolgende wijze." Wouter Weijers zal uit den

ring door de comparante aan hem te extraheren en eindelijk een paar zilvere gespen met staale beugels, thans bij Hanna de Jong in gebruik.

"Uiterlijk op 1 mei 1798 moet aan de

*Aquarel van het dorp Wilnis uit het jaar 1747
(uit: Atlas Munnucks van Cleeff)*

"gemeenen boedel worden aanbedeeld en toegescheiden: Eene BoerenBruicker, bestaande in een huis, zomerhuis en schuur, hooijberg, werf en tuin met ende benevens 26 morgens 415 roedens (ca. 22 ha) zoo veen, weij als hooijland staande en gelegen onder den gerechte van Wilnis, in de polder van bewesten Heinoomsvaart aan de Veldzijde, afkomstig van d'Erve Solt Hennius." Naast een perceel veenland en een turfschuur krijgt Weijers ook 26 stuks rundvee, "zo groot als klijn, thans op voorschreeven boerenhofstede opgestalt bevondende, alsmeede vier verkens, het hooij in den berg, het vaartuijg. Alle bouw en melkgereedschap, boerengereedschap. kruijwaagens, planken en gereedschappen, tot het dijkwerk behoorende en het losse hout van wat soort of benaaming ook. Er is dan ook nog sprake van "een juweele

"comparante zijne huisvrouw" worden uitgekeerd en voldaan de som van negen honderd vijf en zestig guldens.

Eva de Jong komt ook goed weg. Zij krijgt een huis en veel land. Vier en een halve morgen zoo veen, weij als hooijland afkomstig van A. Eenisman, twee morgens veenland afkomstig van Cornelis Dekker, anderhalve morgen veenackers, "twee kampen veen¹ of hooijland, groot of verongeldende (=voor belasting vastgesteld) voor drie en een halve morgen en afkomstig van Steven en Hendrik Rijnstra en drie kampen veen groot of verongeldende voor 4 morgens en 150 roedens." Tenslotte krijgt zij ook nog een huis met werf en berg. Dit alles is gelegen in de polder ten westen van de Heinoomsvaart aan de Veldzijde.

Naast "alle haare kleederen en lijfs-
toebehooren van welke benaaming die zoude
mogen zijn", krijgt zij de negen honderd vijf en
zestig guldens en mag zij de al in haar bezit
zijnde stoffen, alsmede haar juwelen en kost-
baarheden, ongemunt goud en zilver behou-
den. Alleen de juwelen ring moet zij aan haar
man teruggeven. Naast de onroerende goe-
deren worden vermeld plechtbrieven², kusting-brie-
ven³ en pretentien ten laste van personen we-
gens het leveren van turf, boter, kaas, vlees en
goederen. Verder worden verrekend de
"Hypotheecqbrieven, obligatien en renten over
de voorschreeven capitaale inneschulden (=te-
goeden). De ongelden en lasten van alle boedel-
goederen zoo reeel als personeel, de
consumpielasten, de hoorn en dienstboden-
gelden".

De uitspraak

De uitspraak op het echtscheidingsverzoek
is op schrift gesteld door mr. Hendrik Kluit van
Rijnsaterwoude en Raad Ordinaris bij het Hove
Provinciaal te Utrecht. *"Is op heeden den 19"*

*December 1797 voor mij gecompareerd
Nicolaas Wilhelmus Buddings als procureur (ad-
vocaat) van bovengemelde Wouter Weijers en
Eva de Jong, requiranten in cas van separatie."*
*Vermeld worden "den appointementen van
commissie" van 6 Juli en 18 december 1797 en
het contract van scheiding en separatie van
goederen van 8 december 1797 zodat "op rap-
port van van mij commissaris de requiranten in
den inhouden van het contract mogen worden
gecondemneerd en dat voorts de requiranten
bij appointement en decreet van dezen Hove
worden gesepareerd in Tafel, Bed, bijwooning
en goederen met last om ijder voort aan ten
zijnen en haare eijgene bate en schade te leven
zonder dat de eenen ten laste van de andere
eenige schulden zal mogen maaken."*

Met deze woorden is de echtscheiding een
feit geworden. De hele procedure heeft gelet
op de genoemde data maar een paar weken
geduurd. Hoeveel geld ermee gemoeid was om
het zover te laten komen vermelden de docu-
menten niet.

Notities.

Het woord 'Boerenbruicker' wordt nu niet meer gebruikt en betekent: 'hij die goed van een ander gebruikt als
pachter of huurder.'

Op het gebied van oppervlaktematen is het in die tijd nogal chaotisch. In veel streken spreekt van morgens en
roeden, in andere streken spreekt men over gemeten en in weer andere streken spreekt men over bunders. Van
oorsprong is een morgen de hoeveelheid grasland die een boer op een ochtend kan maaien, maar het ene gras is
het andere niet en de ene ochtend begint eerder dan de andere. Een morgen is meestal verdeeld in 600 roeden en
de oppervlakte is streekafhankelijk. Zo is de morgen in Abcoude (8.258 M²) groter dan de morgen in Woerden
(8.171 M²)

¹= 3 kampen veen = 3 stukjes veenland of weiland

²= Plechtbrief = te vergelijken met de huidige hypotheekacte

³= Kustingbrief = document waarin de rentebetaling is vastgelegd

⁴= Appointementen van commissie = overeenkomst van opdracht (schikking)

Oorlogsevacués in De Ronde Venen ⁽¹⁾

door Jan Rouwenhorst

In de loop van dit jaar heeft de redactie van de Proosdijkoerier enkele mensen uit Noord-Limburg geïnterviewd die noodgedwongen een deel van het laatste oorlogsjaar in De Ronde Venen hebben doorgebracht. Mevrouw Francisca van Oyen-Lamers verbleef als 12-jarig meisje, samen met haar moeder, twee oudere broers (toen 18 en 14 jaar) en een zus (16 jaar) meer dan een half jaar in De Hoef. Daar woonden ze tijdelijk in bij familie Visser aan de Schattekerkerweg 5. Ook haar oudste broer (20 jaar) kwam na een ziekenhuisopname alsnog naar De Hoef. Mevrouw Van Oyen-Lamers vertelt haar verhaal. "Ik ben nog steeds erg dankbaar dat we zo zijn opgevangen. Dat is voor mij de reden geweest om te reageren op de oproep om iets over mijn evacuatie-tijd in De Ronde Venen te vertellen."

"In juli 1932 ben ik geboren in Ottersum. Ik had drie broers en een zus boven me. Mijn ouders hadden een klein boerderijtje. Toen de oorlog in 1940 uitbrak ging voor ons het leven gewoon door. Ik zat op school en dat bleef zo tot aan de zomer van 1944." Na de operatie 'Market Garden' (de Geallieerde luchtlanding bij Arnhem op 17 september 1944, jr) ligt het dorp in de vuurlinie. Ruim een maand later krijgen de ouders van mevrouw Van Oyen-Lamers te horen dat ze moeten evacueren.

"Een tante en een oom kwamen het bij ons thuis vertellen. Bij onze boerderij waren toen Duitse soldaten gelegerd. Ze hadden daar een soort keuken voor hun troepen. Het werd te gevaarlijk en de Duitse militairen beloofden dat ze op onze spullen zouden letten. We hadden geen koffers. Daarom werden de weinige spullen die we mee konden nemen in een paar jute zakken gestopt. De huisraad bleef achter, evenals de geit en de koeien. Wel hebben we een hondje meegenomen."

"Bij het inpakken ging het vooral om kleding en eten, zoals ham en brood. En er ging een doos met belangrijke papieren en foto's mee. Ik herinner me nog heel goed dat m'n moeder ook twee borden inpakte. De hadden namelijk een speciale betekenis. Eén was een cadeau ter gelegenheid van een Heilige Communie, op het andere bord stond een afbeelding van koningin Wilhelmina met prinses Juliana als baby."

"M'n moeder was toen 52, m'n vader 60. Hij was in de zomer van 1944 opgenomen in een ziekenhuis in Nijmegen en hij heeft de evacuatie dus niet meegemaakt. We hadden een handkar en m'n oom en tante, die samen met hun kinderen met ons meegingen, hadden een paard en wagen. M'n moeder nam haar fiets mee. Alle mensen van ons dorp en de omliggende plaatsen liepen achter elkaar in een lange rij. Hoog in de lucht waren Engelse vliegtuigen. Nee, we waren er niet bang voor, we voelden het eerder als een soort bescherming. We gingen eerste de grens over. Daar raakte m'n oom bijna z'n paard en wagen kwijt, omdat die gevorderd werden. Dankzij het optreden van een Duitse militair ging het uiteindelijk niet door."

"We kwamen in de Duitse plaats Goch terecht, waar familie woonde. Daar kregen we onderdak voor de nacht. M'n moeder was op de fiets vooruit gegaan om dat te regelen. Ik zat op de boerenkar en herinner me dat ik vreselijk heb gehuild. Ik vond het allemaal heel erg. M'n moeder regelde tijdens de tocht ook melk voor de baby's. Dat ging ze bij de boeren in de buurt vragen. Dat vergeet ik nooit meer. De tweede dag kwamen we weer in Nederland terug. We moesten de rivier oversteken en het kostte grote moeite om het paard en de wagen in bedwang te houden bij de afdaling naar de oever."

"Via een lange route via Dieren, Velp, Doorn en Zeist kwamen we tenslotte in Mijdrecht terecht. In Dieren en Velp overnachtten

Een familieportret van het gezin Visser, gemaakt in 1944. Van links naar rechts en van boven naar beneden: Henk (20 jaar), An (18 jaar), Jan (16 jaar), Dhr. Visser, Marri (14 jaar), Sija (7 jaar), Mevr. Visser, Arie (12 jaar) en Nico (10 jaar). (Foto beschikbaar gesteld door mevrouw Van Oyen - Lamers.)

we in scholen. Er werd daar dan stro neergelegd, waarop je kon liggen en je kreeg dekens. Er waren leden van het Rode Kruis bij, die bepaalden waar en hoelang we ergens bivakkeerden. Eten kregen we uit gaarkeukens. In Doorn werden we ondergebracht in het kasteel van de Duitse keizer Wilhelm. M'n oudste broer werd ziek en moest uiteindelijk opgenomen worden in een ziekenhuis in Zeist. Via die plaats kwamen we in Mijdrecht terecht."

"Ik herinner me dat we met een grote groep in een school werden opgevangen en ons goed moesten wassen. We werden ontluisd en de vrouwen kregen witte doeken om. Vreselijk vonden we dat. Bij de school kregen we een adres, waar we met ons gezin, moeder en vier kinderen, naar toe moesten. Het adres was Schattekerkerweg 5. Daar woonde het gezin van pachtboer Visser.

Als ik me goed herinner was de boerderij eigendom van mevrouw Doesburg uit Mijdrecht. Haar zoon kwam elke maand de pacht ophalen. In de boerderij was een kamer die vol stond met spullen die van mevrouw Van Doesburg

waren. Wij waren erg onder de indruk van een grote Friese staartklok en van de zilveren miniatuurtjes."

Op de boerderij stond 'Bid en Werk'. Dat vonden we een prachtige tekst. Het echtpaar Visser had zelf zeven kinderen en er was daar ook nog een ondervoed jongentje uit Utrecht. De sfeer was vanaf het eerste moment heel goed. Vader en moeder Visser maakten absoluut geen onderscheid tussen hun kinderen en ons. We zijn daar gebleven tot juni 1945. Zij waren protestant en wij rooms-katholiek, maar over dat geloofsverschil is nooit onenigheid ontstaan. Wel vonden ze vreemd dat wij gingen biechten. Voor ons was het bijzonder dat ze in het bijzijn van iedereen God om genade vroegen als er iets was gebeurd. Ze leefden heel streng naar hun geloof. Dat heeft bij ons diepe indruk gemaakt. Mijn moeder en mevrouw Visser spraken er wel vaak met elkaar over. We gingen elke zondag naar de katholieke kerk in De Hoef. Op zaterdagavond werd er uit de Bijbel voorgelezen en we zongen met z'n allen psalmen. M'n broer kroop zelfs achter het traporgel om ons te begeleiden. En op zondagavond werd er gepraat over de preek."

"Ik ging tijdens ons verblijf in De Hoef niet naar school, maar ik heb veel boeken kunnen lezen. M'n broers hielpen mee op de boerderij en ze kregen zelfs wat zakgeld. M'n moeder deed veel aan handwerken en aan breien en kookte er. Tijdens ons verblijf in De Hoef hebben we maar één keer twee Duitse soldaten gezien. Die kwamen op de boerderij en wilden een paard in beslag nemen. Mijn broer heeft ze toen te woord gestaan in het Duits en hen verteld dat we door de familie Visser goed ontvangen waren. Ze zijn toen zonder paard weer weggegaan."

De avond van de bevrijding herinner ik me nog goed. Iedereen liep naar buiten om te feesten, maar niet lang. De boerin, mevrouw Visser, riep ons naar binnen om de Heer te danken. Daarna hebben we de hele avond psalmen gezongen. Dat was de bevrijding."

"In juni 1945 kregen we bericht dat we terug konden. Ons gezin is toen samen met dat van onze oom en tante vertrokken. Er was sprake van een georganiseerde tocht, want er gingen meer mensen mee terug. Van de familie Visser kregen we nog een bed en dekens mee voor onze vader. We gingen met paard en wagen. We hebben in het hooi overnacht in Wijk bij Duurstede. Daar is m'n moeder nog een gouden broche kwijtgeraakt. Toen we vlak bij huis waren, is een paard op hol geslagen. M'n nichtje kwam daarbij onder de wielen van de kar en moest naar het ziekenhuis in Nijmegen."

"Daar was m'n vader een jaar eerder ook naar toe gegaan. We hadden niets meer van hem gehoord, ondanks allerlei pogingen onzerzijds. Ook het Rode Kruis kon ons niet helpen aan inlichtingen. Vlak bij huis kreeg m'n moe-

der de boodschap dat ze bij de pastoor langs moest komen. Van hem hoorde ze dat haar man en onze vader al in december 1944 was overleden. M'n broer heeft nog z'n best gedaan om z'n graf te vinden, maar dat is niet gelukt. Dat verdriet is niet te beschrijven. Toen we thuis kwamen, bleek ons huis er niet meer te staan. Alles was veranderd in een grote puinruïne. We zijn toen ingetrokken bij m'n oom en tante.

Ook hun woning was zwaar beschadigd, maar al die materiële schade staat in geen verhouding met het verlies van je vader."

"We zijn de familie Visser heel dankbaar voor de opvang en ons verblijf daar. Een week nadat we weer thuis waren, werd er bij ons een koe van hen afgeleverd. Later stuurden ze nog tot twee keer toe een varken."

"Na de oorlog is m'n moeder nog een keer een week bij familie Visser geweest. Toen was de boerin ziek en heeft

m'n moeder daar geholpen. De eerste tien jaar na de oorlog hebben we regelmatig bezoek gehad van de familie Visser. Bijna elke zomer kwam wel een zoon of dochter een weekje logeren. En zoon Jan Visser hebben we door de jaren heen regelmatig gezien.

Hij had een transportbedrijf in Maartensdijk en als hij op Limburg reed, kwam hij meestal op bezoek. Zelf ben ik in 1994 terug geweest met mijn man en mijn broer. Het was heel emotioneel om alles weer te zien. Kort daarna zijn vier van de kinderen Visser met hun vrouwen en mannen hier geweest.

Dat was iets om nooit te vergeten. We hebben toen tot twee uur in de nacht zitten praten."

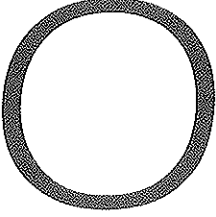
Gennep, Ottersum, Bergen en Mook geadopteerd.

Volgens het adoptieplan, van wege de H.A.R.K., is de gemeente Ottersum geadopteerd door: Kockengen, Mijdrecht en Wilnis; de gemeenten Gennep, Mook en Bergen door: Smilde, Dwingelo, Diever, Vledder, Ruinen, Ruinerwolde, Havelte, Hooengeveen, Meppel, Nijeveen, Zuidwolde, de Wijk, Beilen.

Advertentie uit de Maas- en Niersbode 1945

Oorlogsevacués in De Ronde Venen (2)

door Jan Rouwenhorst

ok de broers Theo en Jacques Goossens reageerden op de oproep om herinneringen op te halen van hun tijdelijk verblijf in De Ronde Venen tijdens de laatste periode van de oorlog. Theo Goossens is geboren in 1932, z'n broer Jacques in 1935. Ze komen uit een gezin met zeven kinderen, zes jongens en een meisje. Hun vader was zaakvoerder van een boerenbond. Na de zomervakantie van 1944 gaan ze niet meer naar school, omdat het schoolgebouw gevorderd is.

"Op 20 oktober 1944 moesten we evacueren. We kenden het woord niet eens. Wij hadden het over 'ecuees'. Onze vader, die bij de luchtbescherming zat, had het de dag daarvoor te horen gekregen. We herinneren ons dat onze moeder toen een aantal konijnen en kippen ging slachten. Er is een glazen fles met zilvergeld verstopt in de tuin. Dat gebeurde onder de wortels van een bessenstruik. Toen we terugkwamen hebben we die fles met inhoud weer opgegraven. Eigenlijk bleef alles achter in huis, want men dacht weer vlug thuis te komen. Onze piano is door de Duitsers meegenomen. Er waren destijds heel jonge Duitse soldaten van een jaar of vijftien. Het enige dat meeging, waren de belangrijke papieren en kleding. Dat ging in koffers van gevlochten riet. Ook de rieten wasmand ging mee op een kar bij een oom. We wachtten de andere mensen op bij de grote weg. Daar zijn we gewoon ingevoegd. Vader is later nog terug gegaan om de kleine kinderfiets te halen."

"Eigenlijk liep iedereen. Alleen voor oude mensen en zieken was er vervoer met paard en wagen. Ons jongste broertje was zeven maanden en moeder liep achter de kinderwagen. De beste paarden werden door de Duitsers gevorderd. Eerst liepen we naar Duitsland. In de plaats Goch hebben we overnacht in een school en uiteindelijk kwamen we weer terug in Nederland. Onze vader probeerde onderweg aan voedsel te komen. Hij kwam vaak terug met brood. De mensen probeerden elkaar tijdens de tocht moed in te spreken. Tijdens de evacuatie hebben de Duitsers tussen de lopende mensen militaire auto's laten rijden. Ze hoopten zo op meer veiligheid. We zijn zo drie weken onder-

weg geweest en sliepen steeds in scholen. Door al dat lopen werd je gesloopt. Als je stro zag, wilde je slapen. Via Velp, Zeist, Maarssen en Breukelen kwamen we uiteindelijk in Mijdrecht aan. Onderweg kregen we pap in jampotjes.

"Ene meneer Bouwman heeft ons gezin toen met de brik weggebracht naar ons opvangadres. We waren benieuwd waar we terecht zouden komen. Dat bleek de boerderij van de familie Van Schie aan de Wilnisse Zuwe te zijn. Jan van Schie was een kleine man. Z'n vrouw straalde strengheid uit. Er waren in het gezin Van Schie zeven kinderen. Er was daar ook een onderduiker, die Wim van Berkestein heette."

"Hoe de sfeer was? Die omschrijven we als neutraal. Het echtpaar Van Schie was standsbewust. Op zondag gingen ze met paard en wagen naar de rooms-katholieke kerk. Er was daar een aparte stalling voor de paarden. Voor ons waren de kerkelijke gebeurtenissen herkenbaar, omdat we ook katholiek opgevoed waren. We gingen ook naar de biecht. Omdat je nauwelijks verschil zag met het kerkelijk leven in ons dorp, is je eigenlijk niets bijzonders bijgebleven. Wat wel opviel, is dat men hier het geloof meer bewust beleefde. Men was in dat opzicht strijdvaardiger dan bij ons, want daar was iedereen vanzelfsprekend rooms-katholiek."

"Onze eigen pastoor Van Laar en kapeiaan Driessen functioneerden hier, want die waren ook geëvacueerd. Een andere pastoor van ons, uit Middelaar, is in Mijdrecht overleden. We zaten zelfs op school in een klas van juf Nellie Hermsen, die uit onze eigen omgeving kwam. Maar we waren wel een stuk achter, want hier

hadden de kinderen al breuken gehad en wij nog niet."

"Van Schie was streng. Hij wist goed wat hiërarchie was. Zo onderhield hij zich eens ernstig met z'n zoon Toon, die zonder toestemming wat tabak aan de onderduiker had gegeven. Van Schie was daar heel boos over. Bij het warm eten ging er een schaalje met gele boterjus rond, maar daar kregen wij niets van. "Kinderen niet, jullie zijn al dartel genoeg", zei Van Schie dan. Op de zolder van de boerderij lagen allemaal rode en groene appels en er was ook een grote voorraad aan kazen en graan; in zakken of los gestort. Maar een appeltje zo pakken, was er niet bij. Op de boerderij werd kaas gemaakt. Als de kaas in de doek werd omgedraaid, dan sneed men er een rand, de braam, af. Dat lustten wij wel, maar we kregen te horen dat het voor de kat bestemd was. Ook de schil van een appel ging onze neus voorbij. "Dat is voor het vee", werd gezegd. Zelfs de boterhammen werden uitgeteld op je bord gelegd."

"Ons moeder smokkelde 's avonds wel eens melk voor ons mee naar boven. Last van het weten? Nee, dat hebben we hierover nooit gehad. Wat we ook niet vergeten, is de hele ceremonie rond het wit schuren van de klompen en het dagelijkse schoonmaken van de petroleumlampen. Wat wij zoal deden? We avonturierden en hadden een boel lol, maar we herinneren ons ook de emmers aardappels die elke dag geschild moesten worden. De ondergrondse heeft op een nacht bij Van Schie een hele aardappelkuil leeggehaald. De boerderij van Van Schie lag aan de Wilnise Zuwe en alleen via een draaibrug kon je op het erf komen. 's Nachts werd de brug dwars gedraaid. Er meldde zich ooit een Duitse militair, die "Brück aufmachen" riep. Van Schie was bang dat men z'n boerderij in de fik wilde steken. Het viel allemaal mee. De motorfiets van de militair had een lekke band en hij wilde z'n voertuig daar tijdelijk stallen. We herinneren ons ook nog een fietsenrazzia. Van Schie moest z'n mooie fiets afstaan, maar de oude fietsen van de evacués lieten de Duitsers ongemoeid.

"Wij zijn later naar andere families overgeplaatst. Dat was in de Waver bij de Botshol. Ons gezin werd gesplitst en ondergebracht op drie verschillende adressen. Samen met een broer kregen wij met ons drieën onderdak bij een kinderloos echtpaar: de heer en mevrouw De Vries. Hun standpunt was: "Wij geen honger, jullie ook niet!" Dat was in april 1945. De weg in de polder stond toen al meer dan 10 centimeter onder water, omdat de gemalen niet meer werkten."

"De familie De Vries was protestant en wij gingen toen naar een protestantse school. Je merkte het verschil bij voorbeeld bij het uitspreken van het 'Onze Vader'. Op verzoek van onze ouders deden de heer en mevrouw De Vries elke avond met ons het avondgebed voor het slapen. Ze hadden voor ons drieën een bak op de grond gemaakt met stro er in. Daar sliepen we op. Wat ons goed is bij gebleven, is veel boerentransport per praam ging: de mest en de koeien. En ook die gebaggerde turf, die men liet drogen en in stukken van ongeveer tien bij tien centimeter sneed."

Tijdens ons verblijf in De Ronde Venen kwamen we ook op de hoogte van het blad 'De Luistervink' (een illegaal blad, jr). We kregen een beker melk als we dat blad van onder het tafelkleed pakten en meenamen. Wat we ook nog weten, is dat de bevrijdingsdag in Vinkeveen een enorme domper kende. Op die dag is daar een aantal mensen van de ondergrondse omgekomen bij gevechten met Duitsers, die zich nog niet over wilden geven."

"Op 1 juni 1945 hoorden we dat we terug naar ons eigen huis konden. De familie had een Amerikaanse legerauto weten te regelen. Die kwam ons ophalen. Binnen het uur waren we weg. 's Avonds bij aankomst bleek dat in ons huis Engelse militairen zaten. In de tuin stond een bordje met de tekst 'No admittance' (geen toegang, jr). Pas de volgende dag werden er een paar kamers voor ons vrijgemaakt in ons eigen huis."

De schout van Waverveen die met de kas verdween

door Fred de Wit

Hoe zou u het vinden als u vernam dat de burgemeester met de noorderzon was vertrokken en dat hij de gemeentekas met daarin alle geïnde belastinggelden had meegenomen? U zou het niet geloven en tegenwoordig kan het ook niet meer. Toch is het ooit gebeurd en wel in 1796, ruim 200 jaar geleden. Dit blijkt uit brieven en andere schriftelijke stukken welke zich in het archief van onze gemeente bevinden en waarin door de municipaliteit (gemeenteraad) van Waveren, Botshol en Ruige Wilnis melding wordt gemaakt van het door de schout (burgemeester) "schandelijk abandonnement (verlaten) van deszelfs post".

De Bataafse Revolutie

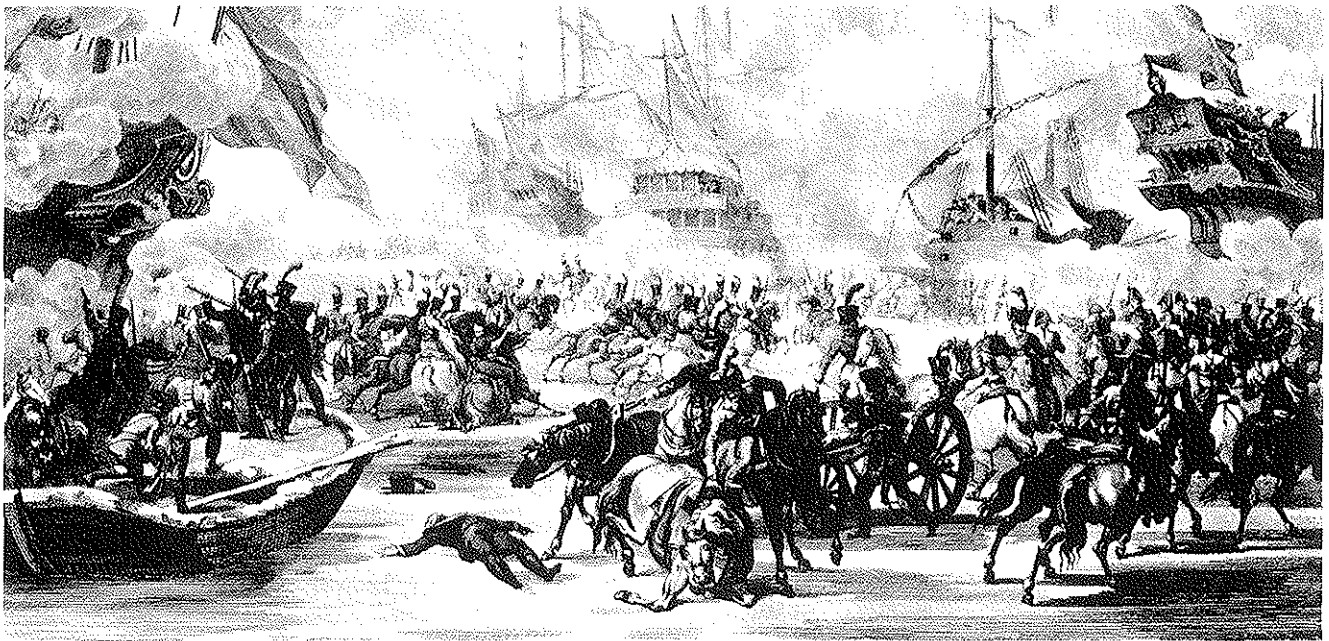
U vraagt zich misschien af hoe dat kon gebeuren. Daarom moeten we ons verplaatsen naar de woelige jaren aan het einde van de 18e eeuw. De Franse revolutie was uitgebroken en de Franse koning Lodewijk XVI werd samen met zijn vrouw Marie Antoinette onder luid gejuich van het volk op het schavot ter dood gebracht. De leuze Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap klonk door heel Europa en liet ook de Republiek van de Zeven Provinciën niet onberoerd. De Franse troepen onder leiding van generaal Charles Pichegru (1761-1804) waren de Republiek binnen gevallen om voor het Bataafse volk de vrijheidstoorts te ontsteken en het van de dwingelandij van Oranje en de aristocraten te verlossen. De grote rivieren in ons land hadden de opmars gestuit, maar koning winter was de Republikeinen te hulp gekomen. De rivieren raakten bevroren, zodat de Franse troepen verder naar het noorden konden oprukken. Op 17 januari 1795 marcheerden de Fransen Utrecht binnen en een dag later Amsterdam. De Patriotten namen de macht over en er zouden betere tijden aanbreken voor het gewone volk dat invloed zou krijgen op het bestuur. De zwakke stadhouder Willem V vluchtte naar Engeland en in Mijdrecht en Wilnis danste het volk om de vrijheidsboom. Ook in Waverveen, Waveren, Botshol en Ruige Wilnis heeft er in die periode een revolutie plaats gevonden waarbij het oude bestuur door een nieuw bestuur werd vervangen. Wat er zich in die periode heeft afgespeeld is helaas niet geheel duidelijk omdat de notulen

van de municipaliteit van augustus 1795 tot maart 1798 zijn verloren gegaan.

Waveren, Botshol en Ruige Wilnis vormden toentertijd een Ambachtsheerlijkheid waarin de Ambachtsheer het voor het zeggen had. Naast de rechtspraak behoorden ook bestuur en wetgeving tot de competentie van de Heer. Voorts had de Heer onder meer het recht op het innen van allerlei heffingen en belastingen. De Ambachtsheer liet de uitoefening van al deze bevoegdheden meestal over aan een schout maar kon dit ook in eigen hand houden. Oorspronkelijk waren de Ambachtsheerlijkheden in handen van edellieden. Later werden ze veelal gekocht door rijke burgers. Deze edellieden en burgers moesten hiervoor aan de Staten een fors bedrag aan geld betalen. Door middel van heffingen en belastingen, die aan de inwoners werden opgelegd, konden zij dan dit bedrag terug verdienen en er meestal een flinke bedrag aan over houden.

Van Wickevoort Crommelin

Schout en secretaris van Waveren, Botshol en Ruige Wilnis was in die periode Jan Van Wickevoort Crommelin, koopman te Utrecht en geboren te De Bilt op 4 oktober 1735. Hij vervulde dit ambt en het ambt van gadermeester (ontvanger van belastingen) van 1777 tot 3 maart 1796 toen hij plotseling zijn huis in Waverveen verliet. Hij was op 17 juli 1768 te Schoonhoven gehuwd met Elisabeth Catharina

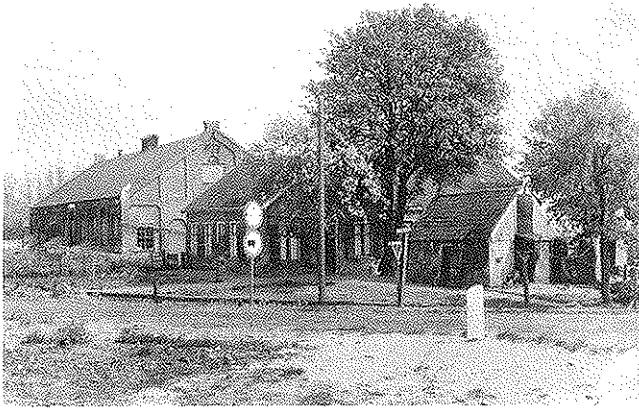

Het binnenvallen door de Fransen van de Republiek over de bevroren rivieren onder leiding van generaal Pichegru op 9 januari 1795

Mulder, geboren te Mijdrecht op 26 maart 1743. Wellicht heeft de geboortegrond van zijn echtgenote hem bewogen om deze Ambachtsheerlijkheid te kopen. Door het verdwijnen van de schout met de kas kwam de municipaliteit in grote problemen want ingevolge een decreet van het Provinciaal Bestuur werd de gemeente gemaand om voor 31 december 1797 een aantal ingevorderde belastingen over de jaren 1796 en 1797 af te dragen. De municipaliteit stond echter met lege handen want alhoewel de belastingen door Van Wickevoort waren geïnd zat zij met een lege kas. Vandaar dat de municipaliteit aan de Hove van Holland op 5 september 1797 een brief schreef waarbij zij stelde dat zij onmogelijk aan deze verplichting kon voldoen. Voor het nieuwe bestuur was dit een dubbele tegenvaller want Van Wickevoort was feitelijk een vertegenwoordiger van het oude regime die eigenlijk vervangen had moeten worden. Maar omdat men streefde naar een zekere continuïteit op het gebied van de inning van de belastinggelden had men hem op zijn post gelaten. Bovendien was niet iedereen in de gemeente een overtuigd aanhanger van het nieuwe regime en zou een nieuwe gadermeester wel eens minder inkomsten binnen kunnen brengen. In januari 1796, na de revolutie, werden er verkiezingen gehouden voor een Nationale Vergadering, waaraan alle mannelijke inwoners van boven de 20 jaar konden deelnemen. Vrouwen werden buitengesloten evenals de mannelijke inwoners die van de bedeling

leefden. Bij deze verkiezingen werden er ook wel stemmen op Van Wickevoort uitgebracht maar hij verkreeg geen meerderheid. Hij zag kennelijk de bui al hangen en verwachtte dat hij zou worden afgezet. Vandaar dat hij op 3 maart 1796 de benen nam met medeneming van de dorpskas van Waveren waarin zich een bedrag bevond van 1.716 guldens en 13 stuivers. De gevluchte schout had echter een woning in Waverveen en landerijen achtergelaten. De municipaliteit schreef daarom een brief aan de Amsterdamse advocaat Klinkhamer of ten behoeve van de belastingafdracht aan de "Staat van Holland en Westvriesland" een voorschot gehaald zou kunnen worden uit de opbrengst van de nog te gelde te maken boedel van Van Wickevoort. Hoe dit allemaal verder is afgelopen blijkt niet uit het archief van de gemeente. Wellicht dat een onderzoek in het Algemeen Rijksarchief, waarin zich het archief van de Staten van Holland bevindt, meer duidelijkheid geeft. Hoe het verder met Van Wickevoort is gegaan, is eveneens onduidelijk. Wanneer en waar hij precies is overleden is onbekend. Dit moet evenwel gebeurd zijn tussen 5 mei 1796 en 1802 hetgeen blijkt uit een uitgave van het Nederlands Patriciaat van 1998 waarin de stambomen van vooraanstaande Nederlandse geslachten staan vermeld. Overigens heeft het 'crimineel' verleden geen invloed gehad op de carrière van zijn zoon Jan Iman Hendrik. Want deze bracht het tijdens de regering van Koning Willem I tot lid van de Eerste Kamer.

Nogmaals de boerenleenbank te Waverveen

Woning van Van Dasler

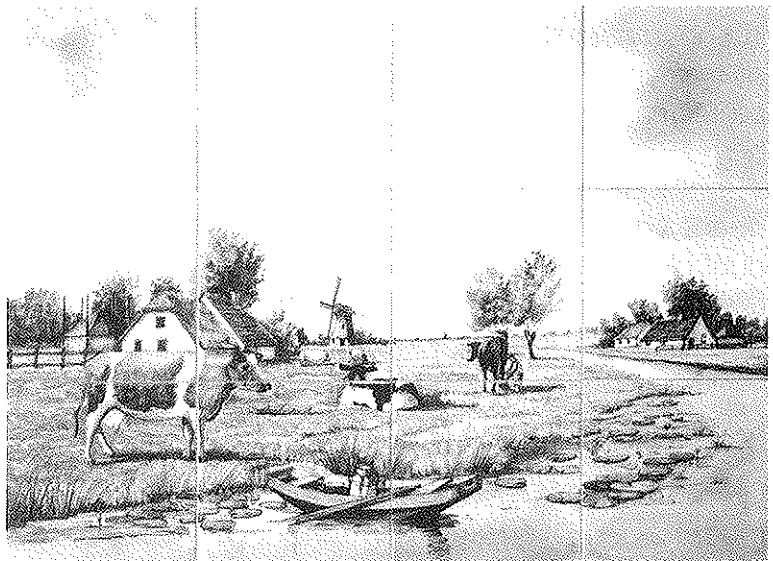
De Proosdijkoerier van oktober 1998 is geheel gewijd aan de geschiedenis van de vier boerenleenbanken in De Ronde Venen. Op de voorpagina staan afgebeeld, met als achtergrond een oude kaart van De Ronde Venen, foto's van de panden waar de banken in Mijdrecht, Vinkeveen, Waverveen en Wilnis jarenlang zitting hebben gehouden. De foto bovenaan en verderop bij het artikel zou één van de Waverveense vestigingen van de boerenleenbank moeten voorstellen, namelijk het woonhuis van kassier Van Dasler. Dat dacht de redactie tenminste, maar het bleek een vergissing.

“Als je de Hoofdweg volgt, dan is het eerste vrijstaande huis voor de kruising met de Botsholse Dwarsweg het huis van Van Dasler”, was ons verteld. Het probleem is echter dat het eerste vrijstaande huis vanuit Wilnis een ander huis is dan het eerste vrijstaande huis vanuit het gemaal aan de Waver. Het afgebeelde pand is dus niet de woning van Van Dasler, maar van meester Lankester en die was geen kassier. Mevrouw Winkel, die aan de Veldweg woont, wees ons op de vergissing en gaf ons de juiste afbeelding.

De geschiedenis van de 12 tegeltjes

In het themanummer van de Proosdijkoerier van oktober 1998 is op de achterpagina een advertentie opgenomen van de Rabobank waarop een tegeitableau met de afbeelding van een oerhollands weidelandschap. Waar komt dat tableau vandaan en hoe komt het in de Proosdijkoerier. In 1946 koopt melkboer Teun Treur in Mijdrecht het pand Dorpsstraat 40 van slager Van der Smirren. In 1952 laat hij het pand verbouwen en hoort via zijn buurman dat in Alphen aan de Rijn een zaak is waar mooie wandversieringen te koop zijn. Samen gaan ze naar Alphen waar Treur het bovengenoemde tableau koopt.

Twaalf tegeltjes van 15 bij 15 cm worden ingemetseld in de muur links achter de ingang van de winkel. In 1970 wordt de zaak verbouwd, maar het tableau blijft zitten. In 1975 besluit Treur met de melkwinkel te stoppen en het pand te verhuren; in 1980 wordt het verkocht aan de Rabobank Wilnis. Zelf blijft hij nog tot 1978 in het woongedeelte achter de winkel wonen. Tijdens de verbouwing tot bank wordt het tableau weggehaald maar het bestuur besluit het opnieuw te laten in metselen. Het tableau is te Hollands om het zo maar weg te gooien. De twaalf tegeltjes zitten nog steeds in de muur links achter de toegangsdeur van de Rabovestiging aan de Dorpsstraat. Jarenlang hebben de tegeltjes Mijdrechtenaren zien komen en gaan. Eerst voor boter, melk en kaas en later voor centen. Eerst zijn dat Wilnische centen, niet leuk voor Rabobank Mijdrecht om in de Dorpsstraat een Wilnische vestiging te moeten aanvaarden. De vrede wordt getekend als het pand overgaat in Mijdrechtse handen en weer veel later zal het Rabobank De Ronde Venen zijn die het tegeitableau aan de vergetelheid zal ontrukken door het als advertentie op te nemen op de achterkant van de Proosdijkoerier.

Het tableau is te Hollands om het zo maar weg te gooien. De twaalf tegeltjes zitten nog steeds in de muur links achter de toegangsdeur van de Rabovestiging aan de Dorpsstraat. Jarenlang hebben de tegeltjes Mijdrechtenaren zien komen en gaan. Eerst voor boter, melk en kaas en later voor centen. Eerst zijn dat Wilnische centen, niet leuk voor Rabobank Mijdrecht om in de Dorpsstraat een Wilnische vestiging te moeten aanvaarden. De vrede wordt getekend als het pand overgaat in Mijdrechtse handen en weer veel later zal het Rabobank De Ronde Venen zijn die het tegeitableau aan de vergetelheid zal ontrukken door het als advertentie op te nemen op de achterkant van de Proosdijkoerier.

HISTORISCHE VERENIGING

"DE PROOSDIJLANDEN"

opgericht 20 september 1984

Doelstelling:

De vereniging stelt zich ten doel de belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkelingen tot de regionale en lokale geschiedbeoefening in De Ronde Venen in de ruimste zin.

Bestuur:

- voorzitter, monumentenzorg	P.C. Grundmann Herenweg 38, Wilnis	telefoon 0297-281578
- vice-voorzitter, genealogie & paleografie	H.J. Röling Middenweg 1, Mijdrecht	telefoon 0297-561474
- secretaris, heemkunde & tentoonst.	H. Strubbe Kievitslaan 20, Vinkeveen	telefoon 0297-262560
- 2e secretaris, externe activiteiten	M. Th. Pietersen-Mourits Dr. J. Severijnplantsoen 2, Wilnis	telefoon 0297-282462
- penningmeester	B. van Tol-Burgers Padmosweg 38, Wilnis	telefoon 0297-284213
- 2e penningmeester, ledenadministratie	N. van Beek Irenestraat 14, Wilnis	telefoon 0297-284234
- bibliotheek & documentatie	A. Hagen Toermalijn 1, Mijdrecht	telefoon 0297-287550
- archeologie	A.W.M. van den Bosch Pijlstaartlaan 70, Vinkeveen	telefoon 0297-263356

Redactie-leden 'De Proosdijkoerier':

- hoofdredacteur & redactieadres	Hans Toll Conincksmeer 20, 3645 WG Vinkeveen E-mail: htoll@wxs.nl	telefoon 0297-264422
- redactieleden	Joop Frankenhuizen, Ton Hagen, Jan Rouwenhorst en Fred de Wit.	

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN: 1388-7165

Postadres van de vereniging:

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis.

Verenigingslokaal:

'Het Prinsenhuis', Prinses Wilhelminalaan 31, Mijdrecht.

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

De lidmaatschapsbijdrage bedraagt f 30,- per jaar.

Bankrelatie: RABOBANK, Mijdrecht, rek.nr. 36.96.18.505.

Verenigingsavond:

Iedere dinsdagavond (behalve in juli en augustus en tussen Kerstmis en Nieuwjaar) van 19.30 tot 22.00 uur in het gemeente-archief (gemeentehuis) aan de Croonstadlaan 111 te Mijdrecht.

Als bank in de buurt weten we wat er bij u allemaal om de hoek komt kijken.

De Rabobank is een bank met een idee. Het idee heet 'samenwerken'. Met wortels in de plaatselijke samenleving hebben wij als geen ander een traditie van samenwerken en bouwen aan relaties. Van jong tot oud. Dat is meer dan een belofte. Het is onze mentaliteit. De Rabobank is een bank van mensen voor

mensen. Daarom zijn wij niet alleen volledig thuis in de financiële wereld. Maar ook bij u in de buurt. We weten wat er bij u allemaal om de hoek komt kijken. We weten wat er speelt. Want alleen dan kunnen we echt op uw wensen inspelen.

Met de Rabobank sta je er niet alleen voor.

Rabobank

